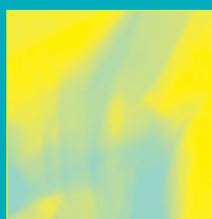

DOBŘÁ ADRESA

Z obsahu

Roman Szpuk proti

Špatné adresy Michala Šandy

Recenze na Nicka Cavea,
Boba Dylana,
Václava Havla,
Jaromíra Nohavicu
a Kachničku

Obsah:

O čem se (ne)mluví

Roman Szpuk: **Totální tolerance aneb Antielitářství bez hranic** (4)

Před Strží

Michal Šanda: **Z antikvariátních banánovek – Hlemýžď zahradní a jeho žír** (8)

Pavel Torch: **Fanděte nám!** (11)

Jakub Šofar: **K chaloupce zády, k literatuře čelem – Tradice** (14)

Michal Šanda: **Špatné adresy podruhé** (15)

Martin Groman: **Kvítky na tubetějce** (18)

Strž DA

Hudba: Tereza Šimůnková: **Jeskyňka s nabroušenou lopatou** (22); Štěpán Kučera: **Balada o hubeném muži** (23); Zbyněk Vlasák: **Nějaký Vica noha** (23)

Divadlo: Zbyněk Vlasák: **Takové politické harašení** (24)

Literatura: Vladimír Novotný: **Ptáku, ptáku, zlatý-li jsi?** (26); Jaroslav Balvín ml.: **Blízký východ v textu a obrazu** (28); Zbyněk Vlasák: **Kachničky** (29)

Za Strží

Roman Szpuk: **Silentio pro smíšený sbor** (30)

Kateřina Komorádová: **Mediální (po)věstník na červenec** (34)

Podobrazník Honzy Hanzla

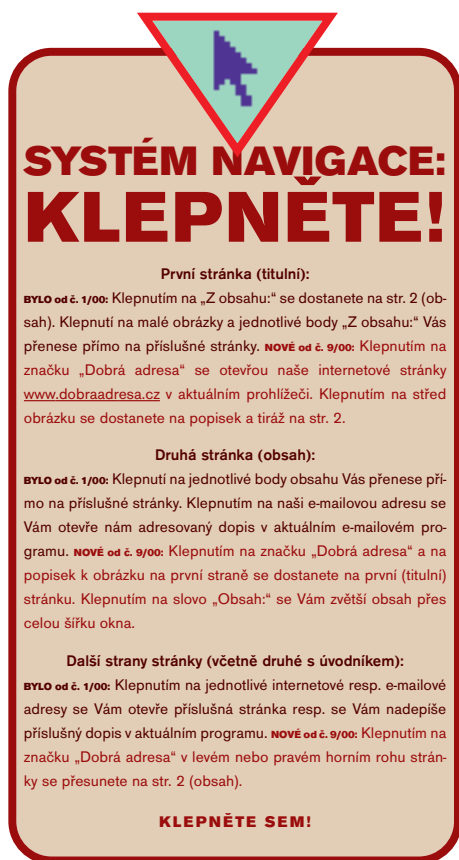
Co nedělat na koncertě (37)

Příloha

Kateřina Hříbalová: **Kresby a akvarely** (38)

Na titulní stránce: Kateřina Hříbalová, „Mladý lev“ (k příloze na str. 38)

Dobrá adresa, kulturně-společenský časopis na internetu, číslo 7, ročník 9. E-mail: dobraadresa@firstnet.cz. Vydávají Přátelé Dobré adresy. Šéfredaktoři: Štefan Švec a Štěpán Kučera. Redakce: Václav Dvořák, Martin Groman, Kateřina Komorádová, Viki Shock, Michal Šanda, Jakub Šofar, Petr Štengl, Martin Vokurka, Pavel Voňka. Grafická úprava a výtvarná redakce: Jakub Tayari. Výstava internetových stránek: Libor Koudela. Neoznačené fotografie archiv redakce, kresby Corel Corporation. Časopis vychází s laskavou podporou Ministerstva kultury České republiky a Nadace Český literární fond. Redakci nevyžádané rukopisy, kresby a fotografie se nevracejí. Technická podpora studio Grafín a FirstNet a. s.

Naši milí,

červencová Dobrá adresa je plná kritiky. Hned v úvodu Roman Szpuk kritizuje elitářství v literatuře, jde částečně o kritickou reakci na kritický článek Štefana Švece Krize české literatury. Na konci čísla si můžete sami procvičit svůj kritický ostrovtip při čtení Romanových básní. Mezi Szpukem a Szpukem leží recenzi Strž, tentokrát dost košatá a plná celebrit. Najdete v ní taky recenzi knihy Jaroslava Putíka, jíž se do Dobré adresy vrací Vladimír Novotný.

Mějte se hezky a buďte k nám kritičtí.

Štěpán Kučera

citát měsíce

Co chvíli se mi stane, že si vzpomenu na něco, na co jsem zapomněl, ale vzápětí zapomenu, na co jsem si vzpomněl. Začíná to být vážné. Každou chvíli například zapomenu, kdo je na jevišti a kdo odešel, zda někdo někomu tyká nebo vyká, jakou měl náladu, když odešel, a tak dále a tak dále. Může se mi klidně stát, že někdo přijde a už nikdy neodejde, anebo naopak odejde hned na začátku a už nikdy nepřijde, anebo má přijít, ačkoli už je na scéně, nebo má odejít dvakrát za sebou, aniž mezitím přišel. Budu psát básně.

*Václav Havel, Odcházení
(Praha: Respekt Publishing, 2007)*

O
čem
se
(ne)
mluví

Totální tolerance aneb Antielitářství bez hranic

1. Všudypřítomnost poezie

Už jsou to více než dva roky, co jsem v literární příloze Práva Salón z 23. 2. 2006 četl rozhovor s literárním kritikem Milanem Jungmannem. Překvapil mě tučný nadpis: „Řekl bych, že máme přebásníkováno.“ Za normálních okolností bych podobný žvást přehlédl jak jiné bezduché plky komentátorů našeho veřejného života, kteří nechávají zablýsknout svůj věhlas na ostří své kritičnosti za každou cenu. Takové tvrzení však přímo vyzývá k obhajobě postoje tak příznačného pro Skupinu XXVI, totiž antielitářství. Pan Jungmann chce tímto výrokem nejspíš naznačit, že poezie je středem zájmu jen těch vy-

volených a že do cechu básníků se vstupuje jen po dlouhém a namáhavém studiu nebo na divokou kartu geniality. Neboť výrok „Řekl bych, že máme přebásníkováno“ je takřka programovým prohlášením všech tzv. odborníků, estétů, akademiků a jiných podezřavě pod sebe shlížejících autorit, prodchnutých arogancí dusící vše živé. Ti totiž nechápou poezii jinak než jako jistý přepych, který si mohou dopřát jen výjimeční.

Ve vši úctě k člověku, který se zasloužil ve světě literatury o mnohé, cítím za slovy Milana Jungmanna lenost a nabubřelost intelektuálů, jimž není nic po chuti. Každý, kdo se hlásí o básnické slovo, jim dělá nepříjemnosti. Ne však proto, že hlučně bourá staré normy po vzoru revolucionářů v umění, ale proto, že pro ně – znalce v oboru – je už svět poezie uzavřen. Mají vše zařazeno, ohodnoceno a nyní je někdo vyrušuje z bohorovného klidu nad plody jejich

života. Chtěli by být v obraze, znát, kdo se to tu ve verších ohlašuje, a zároveň se ho bojí jako někdo, komu může každý nový předmět ve sbírce zvrátit almaru. A tak zabarikádování ve svých kabinetech znudně gestikulují skrze zaprášené okno s novými básníky a ptají se (mezi sebou navzájem, nikoliv těch venku): Komu a proč je tento neumělý vzor ještě zapotřebí? Jenže poezie tu byla dříve než podobné posudky penzionovaných. Povstala na počátku lidského sebeuvědomění a uvedla člověka do vnímání krásy všeho jedinečného a pomíjivého zároveň. Nikdy nebude ve světě přebásníko-

Roman Szpuk (1960) je básník, šumavský démon, literární postava a zakladatel společenství Skupina XXVI (<http://xxvi.layne.cz/xxvi/>). Pracuje jako pozorovatel počasí na meteorologické stanici v Churáňově. Vydal přes deset sbírek poezie a publikoval ve spoustě antologií a almanachů.

váno. Možná přepolitováno, přegenerováno a přecelebritováno, ačkoliv toto není třeba nějak posuzovat a zvažovat. Ale poezie je nezbytná jako dýchání. Odvážím se tvrdit, že se rodí stejně naléhavě jako volání osamělého, hlas, který se pozvedá v touze vytrhnout se z hluchého pachtění ve směrech, které vždy vedou z ohniska pozornosti k marnosti, nazývané dnes informovanost, veřejné mínění, cena na trhu lidské práce, zviditelnění, ctižádost.

Říci, že je u nás příliš mnoho básníků, je totéž jako tvrdit, že příliš mnoho otroků touží žít autentickým a plným životem. Nebo že si příliš mnoho dětí hraje. Nebo že příliš mnoho trpících naříká. Poezie není žádnou nadstavbou, ale základnou lidského bytí. Odkrývá ji každý projev naší existence a nám nezbyvá, než ji objevovat protože jinak už se jen vyhýbáme skutečnosti, už jen odumíráme a naše srdce obrůstá tukem. Nakonec musí být zjevena, jako se

značky po stěnách bludiště dočkají světla hledačů. Neboť bez tohoto odhalení, bez tohoto nejpřirozenějšího projevu zůstanou lidská srdce žíznivá. Báseň je přístřeším, ve kterém se komunikuje, příležitostí být zaslechnut i zaslechnout. „Básnický přebývá člověk na této zemi, i když pln zásluh,“¹ píše Friedrich Hölderlin ve své básni V rozmilé modři. Tedy navzdory zásluhám, jakýmsi razítkům opravňujícím k existenci, jen bydlí, pojmenovává, opatřuje mírou, oslovuje. Vysvěcuje prostor k větší slávě tichého Boha, skrytého vánku. Kdo má domov skromný, visí mu na stěně malý obraz a těší se z něj. Jiný žije na cestách a všechno, strom, skála, dům i jeho graffiti, je mu výzdobou místa pobývání. Další znají cestu dovnitř. Představte si, že jste se ocitli na samotce – na doživotí. Máte s sebou tu nejmizernější báseň a žádná jiná už vám nebude dána. Budete ji číst stále dokola. Po čase poznáte, že to vy jste ji zalévali, aby vzklíčila, učili jste ji první krůčky, radovali jste se z každého jejího malého úspěchu. Vsadím se, že i z ní vás cesty dovedou do všech center světových poetik.

Najednou cítíme, jak jsou směšné požadavky dnešních kritiků a teoretiků umění, kteří tváří v tvář chapadlům trhu volají: „Je třeba bojovat o čtenářovu pozornost, unášet ji, dokázat ji ukrást. ... geniálně zpracovat nějakou kolektivní touhu,“ neboť „každé dílo je časové a co nezaujme dnes, skončí za sto let nejvýš v antologiích příštích Wernischů.“² Té netrpělivosti v touze zaujmout za každou cenu! Že by toto bylo smyslem Hölderlinova domova? Stavíme na své příbytky vysoké věže, zhodnocujeme je poutači a světly? Říkají tyto reklamy něco podstatného o obsahu? Poezie je jednou z prvních i posledních možností, jak si zachovat naději, že naše existence má šanci vykvést i tváří v tvář smrti. Usilovat o přízeň? To přenechajme těm, kteří neznají sílu poezie a není jim dostupné poznání, že oddělovat poezii od nepoezie je prachsprostý dualismus. „Od dob, kdy poezie / oddělila vody od ostatních vod / žádná krása a žádná barva ji neudrží,“ píše trefně básník Yves Bonnefoy³. K čertu tedy se snahou upoutávat něčí pozornost. Ještě se tak starat o zcitlivění publika, stačí přece, naleznou-li své vlastní. Poezie je totéž, co imprinting, způsob učení lidské duše, která si osvojí v nejsenzitivnějším období svého vtělení způsob vnímání světa. Jako si ptáčka vtiskují hned po vyklubání z vajíček obraz své matky na celý život, tak i člověk nosí v sobě prvotní okouzlení při objevování krásy či nekrásy, to už je lhostejné, jak to nazveme. Přičemž nejde o vtištěný obraz, ale o způsob, jakým ke vtištění došlo. Tento způsob, vedoucí napříč všemi programy, prohlášeními a manifesty, je třeba uchovávat, jako uchovávaly staré národy svoji moudrost v bájích, pečovat o něj jako o plamen, dokud se múzy nevrátí z lovu.

Ne nadarmo Ježíš varuje před lidskými soudy. Neboť jakýkoliv soud, je-li důsledný, vede nakonec k popření sebe sama. Většina kritiků poezie, zvláště těch z tábora elitářů, postupuje metodou negativní teologie: Vypočítává, co všechno poezií není. A opět se tu

nejvíce činí oni géniové, kteří si myslí, že svojí zahořklostí a kritičností představí na světlo zájmu svoji vlastní jedinečnost. „Poezie neumírá, je skoro všude. Kromě sbírek dnešních básníků,“ snaží se šokovat svojí kocovinou jeden z nich⁴. Přeložme si tato slova do naší řeči: Je možno přidávat básně do světa plného po okraj? Ne – okrajů svět nemá. A přeteče-li poslední báseň? Pak vzniká opět nová. A přesto – jak se hned tito cenzoři, tito zastříhávači poetických plotů a členové komisí pro pravé umění hotoví vytrhávat plevel, vysekávat křoviska, jen aby sami byli co nejlépe vidět. Dříve nebo později dojdou ve své zakuklenosti k názoru, že poezie, ona dokonalejší a pravá poezie se vznáší někde hodně vysoko nad barbarsky lidským. Člověk jí není hoden. A absolutní poezie neexistuje⁵. Jenže budou-li oni tříbiči duchovních plodů té či oné civilizace chtít být důslední, půjdou-li cestou takového Nágárdžuny, nezbude jim než podstoupit zkoušku i ono nic, které jim po absolutní poezii zůstane. A znegují-li i ono nic, budou-li k tomu mít odvahu, mohou se octnout zpátky ve světě a pochopit, že všechno nedokonalé a marné snažení každého, i toho nejprimitivnějšího básníka, je zároveň i jedinečnou poezií. Ba co víc – mohou zjistit, že i projevy politiků a generálů v sobě obsahují jisté poetično. Stejně jako kýče a všelijaká klíše. Ano – nyní se mohou začít smát. Jurodivci! Tu se z hlubin dětské mystiky ozve slavné: „Já si vybírám všechno.“⁶ Výrok svatě Terezie z Lisieux ukazuje nejradikálnější cestu k opravdovosti, navádí ke kroku, který překračuje všechny lidské soudy a interpretace a vede do kraje naprosté svobody. Trojice hledisek⁷, podle kterých lidé s oblibou soudí, zda věc je užitečná, příjemná či dobrá, se ztrácí, pod křídla poezie se utíká stejně tak i vše neužitečné, nepříjemné a špatné. A duch rozlišování se vrací zpět do korunu, kde nachází svoji původní volnost a radost a jde si svojí bezcílnou cestou.

II. Nesnesitelný génius

Když se nyní zamyslím nad elitářstvím, jsem stížen smíchem jako Démokritos, který nahlédl pošetilost a šílenství tohoto světa. Elitář není nikým jiným než tlouštíkem ducha, který si přes panděro nevidí ani na nohy, natož aby dohlédl dál než přes okraj stolu s intelektuálskými laskominami, jež mu nabízejí plochodrážníci literatury. Jak šašek k pobavení outsiderů vecpal se do zdviže k nejvyšším patřům knihovny světa a hned pokřikuje, že se dovnitř nikdo další nevejde. Přitom ještě před pár lety sám stál před jejími dveřmi a dožadoval se vstupu stejně jako ti, kterým nyní zabraňuje. Na tomto počínání je však nejpošetilejší jeho vlastní zaslepenost. Vstup mu neumožnil hlubší pochopení a nahlédnutí, ba naopak, sám sebou si zastínil skutečnost natolik, že si ani neuvědomil podstatu onoho výtahu, který se při pozornějším ohledání jeví spíš jako svatyně,

krajina, vesmír. Čím více lidí vejde dovnitř, tím větší prostory se před nimi otevírají. Co se zdálo uzavřené pro vyvolené, převrátí se naruby, otevře se a rozprostře do nekonečna. Z toho plyne, že se i básník solitér může cítit svobodnější a obohacenější o zákoutí a rozhledy, které objevují jiní. Neboť jakkoliv mu už nemůže nikdo překážet, přesto má povědomí o všech, kteří hledají v totéž duchu jako on. Zde také tkví podstata tolerance hlásané Skupinou XXVI.

Můžeme tedy vůbec mít kdy přebásníkováno? Je tu nebezpečí, že kdekoliv narazíme na jiného básníka, že nám nečekaně někdo začne chodit do zelí? Zkříží nám cestu, nebo nám otevře jaksi nevhod jiný svět, jako by nám setřel rosu z okna vlaku? Spíše to druhé. Prospali jsme hodinu a zatím popojeli z města do lesů. Či naopak – poslední naše vzpomínka v sobě hýčká obraz dětského hřiště, a najednou vede trať bojištěm. Byli jsme mnichy, a tu se probouzíme mezi stehny ženy. Jedli jsme, cpali se k prasknutí a řihali nudu, a probouzíme se uprostřed svých hlady umírajících dětí. ... Kdo nám objasní tuto proměnu? Kdo jiný než ten, kdo zrovna bděl a může doplnit souvislosti, vykreslit existenci z jiné perspektivy? Albert Vyskočil uvažuje⁸: „V řádu umění tři malé síly se nesčítají v jednu velkou, nýbrž zůstávají třemi malými silami jako tři zbožní lidé nedělají jednoho světce.“ A dále píše: „Je-li známo společenství v ideách, společenství v naukách a bludech, nic podobného není v umění.“ Jistě, i zde pramení povzdech Jungmannův – v jeho hledání génia, giganta, mistra, nadčlověka poezie, jenž ovšem v řádu všech nadměrně hypertrofovaných bytostí ztrácí ponětí o trýzni smrtelného člověka. Jako by i největší básník neměl svůj slepý úhel a jako by nebyl vázán svými lidskými kroky a obzorem. A hlavně – gravitací lidstva. „Není samoty v duševním světě.“ píše Otokar Březina, „ať oko mudrce ať žebráka u chrámových dveří, vidí nějaký, jenom jemu vlastní odstín z hrůzy a krásy věcí.“⁹

Jak je z předchozího zřejmé, nikterak nebrojím proti samotě básnické tvorby. Samota je však dvousečná. Na jednu stranu hledá onen azyl, jak píše Ivan Diviš ve své Teorii spolehlivosti¹⁰: „Žádám odzvučnou celou a ne průchozí barák, z něhož vyhlédnu-li ven, jsem svědkem nekonečného hemžení, propojeného debilními informacemi o ničem.“ Na druhou stranu jako by si pro sebe uzurpovala stále více prostoru. Krásně o tom píše filosof Gaston Bachelard: „Avšak dvě filosofické lampy v téže vesnici jsou příliš, to je příliš. ... Jestliže je zasněžený člověk naprosto přesvědčen, že snění někoho jiného klade svůj svět proti jeho vlastnímu světu, je jeho snění porušeno, je jeho kosmos pobouřen.“¹¹ Už tedy chápeme, proč Milan Jungmann volá: „Řekl bych, že máme přebásníkováno.“ Jako milionáři zabírají si elitáři své ohromné pozemky a jejich ego páchne a štěká na sto honů. Existují však samotáři, kteří žijí na horách či v pouštích. Dokážou být sami, ale místo toho, aby prostor zabírali, vytvářejí ho. Vědí o těch druhých a nechají se jimi i vyrušit, je-li třeba. Přijde-li k nim někdo na návštěvu, přijmou ho, vždyť každý den má své trápení a následující měsíc se už nemusí objevit ani noha. Podobně působí Skupina XXVI. Je průchoďákem, noclehárnou pro chudé i celou v klášteře poezie. Podobá se oněm dnes již vzácným rodinám, které mají tolik dětí, že ty, co si k nim přijdou hrát od sousedů, ani nezaregistrují. Je to přirozené jak proud potůčku.

Jsme přece všichni na stejné lodi, nicotní pod hvězdami. A poezie je nejsilnější tam, kde je nejpřirozenější. Přesto se nestavím až tak bez výhrad za Bašóa, který tuto přirozenost hlásá¹². Neboť i on rozděljuje. Co je podle něj „subjektivním padělkem“? Neexistuje pa-dělek, jen pa-ruka. Ruka rozlišující, třídící, ruka, která odřezky a špony neshrne v novou báseň. Bezděčně to může učinit kdokoli, aniž by si přitom přisvojoval nějaké výjimečné schopnosti. To jen elitáři poezie o sobě často smýšlejí jako o Pro-

métheovi, který se vydal ukrást oheň, nebo naopak – prozkoumat temnoty, jimž nemá nikdo jiný odvahu pohlédnout do tváře. Jsou opravdu tak výjimeční, že nesnesou ve své velikosti druhá? Myslím teď na prudké individualisty v poezii, třeba takového Ivana Divíše, který tvrdí: „... každý po narození dostane do rukou svíci. Vezme ji, vztáhne paži před sebe a běží. Většina ji má nezapálenou. Menšina přijde na to svíci zapálit. Několik běžců z této menšiny připadne na grif věc obrátit a popadnout svíci ne za nohu, ale za plamen.“¹³ Opět ukázka toho, jak lze mytizovat roli básníka. Jednak v té vyvolenosti případnějších na grif a pak v jakési až nadzemské opravdovosti. Pravý básník, tj. ten, který dokáže překročit hranice určení a vyzdvižení básníka, však objeví poezii všude. Jako vidoucí cítí, že se stává oním světem, jehož podstata je poetická a jedinečná. Vše v něm zpívá či nařiká a každý čtvereční milimetr je obdivuhodný. Básník, tj. člověk, živý člověk, člověk s vůlí k životu to náhle chápe celou svojí bytostí. Už nedrží svíci svého života za plamen, neboť pak by si jen odnesl své vlastní básně – jizvy či spáleniny. A to je málo. Nebo přesněji – to není vše! Ne, nyní on je plamenem a všechny bytosti i celý svět jej za něj drží, prožívají jeho bolest a vstupují do jeho obydlí.

Roman Szpuk

Poznámky:

¹ Friedrich Hölderlin – Světlo lásky, přeložil Vladimír Mikeš, Československý spisovatel 1977, str. 82.

² Štefan B. P. Švec – Krize české literatury, A2 kulturní týdeník 13 / 2008.

³ Yves Bonnefoy – z básně Železný most, Listy, týdeník svazu čs. spisovatelů, č. 19 / 15. května 1969.

⁴ Štefan B. P. Švec – Krize české literatury, A2 kulturní týdeník 13 / 2008.

⁵ „Absolutní báseň – ne, ta určitě neexistuje, nemůže existovat! ... Žádné z těchto míst se nedá najít, neexistují, ale já vím, kde by, aspoň teď, měla být a ... nalézám něco!“ Paul Celan, Meridián, řeč v Darmstadtu, u příležitosti udělení ceny Georga Büchnera, 1960, ve výboru Sněžný part, přeložil Ludvík Kundera, Odeon 1986, str. 160.

⁶ Terezie z Lisieux – Autobiografické spisy, nakladatelství Tiskárny Vimperk 1991, str. 30.

⁷ „Užitečné patří do světa, příjemné k tělu, dobré je povahy spirituální; ...“ citace svatého Augustina u Roberta Burtona – Anatomie melancholie, nakladatelství Prostor 2006, str. 227.

⁸ Albert Vyskočil – Marginalia – o božské povaze krásy, Akord, revue pro literaturu, umění a život, březen 2008, str. 366 a 370.

⁹ Otokar Březina – Hudba pramenů a jiné eseje, Odeon 1989, str. 39-40.

¹⁰ Ivan Diviš – vzbouřený a pokorný – Ukázky z deníku Ivana Divíše Teorie spolehlivosti, Listy, týdeník Svazu čs. spisovatelů č. 10 / 13. března 1969.

¹¹ Gaston Bachelard – Plamen svíce, přeložil Richard Vyhlídal, nakladatelství Dauphin 1997, str. 141.

¹² „Tvá báseň se zrodí sama od sebe ve chvíli, kdy ty a předmět splynou v jedno – když jsi se do něj ponořil dost hluboko, abys viděl jeho skryté vnitřní záření. Ať je tvůj básnický výraz sebezručnější, není-li tvůj pocit přirozený – jsi-li ty a předmět oddělen –, pak tvoje poezie není pravou poezií, ale subjektivním padělkem.“ Bašó – Úzká cesta do vnitrozemí – DharmaGaia 2006, citace z Bašóova výkladu k jeho haiku o žábě, doslov str. 123-124.

¹³ Ivan Diviš – vzbouřený a pokorný – Rozhovor Karola Sidona s Ivanem Divíšem – Listy, týdeník Svazu čs. spisovatelů č. 10 / 13. března 1969.

Z antikvariátních banánovek

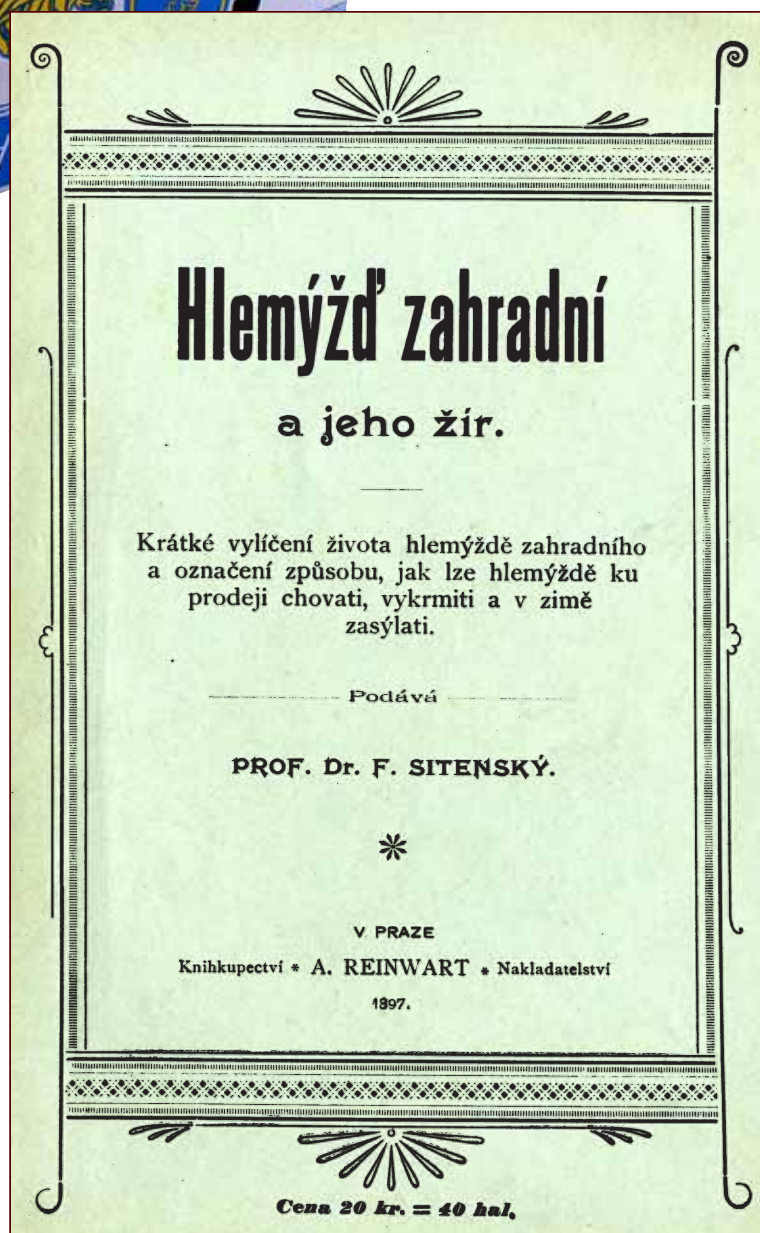
Hlemýžd' zahradní a jeho žír

Krátké vylíčení života hlemýždě
zahradního a označení způsobu,
jak lze hlemýždě ku prodeji
chovati, vykrmiti a v zimě zasílat.

Podává prof. Dr. F. Sitenský.

Nakladatelství A. Reinwart,

Praha 1897

Mezi tím, co jeden přemýšlí
o tom, jak by zbavil se v za-
hradě hlemýždů, přemýšlí
druhý o tom, jak by z nich těžil ve pro-
spěch svůj. První kupuje placaté kleště, ji-
miž je prostě rozmačkává, nacházeje je na
keřích a druhý sbírá je a nasazuje v místa
příhodná, aby je co nejvíce vykrmil a vykr-

mené dobře zpeněžil. Pohnutkou ku konání prvního jest dokázaná zřejmá škodlivost těchto tvorů, a pohnutkou druhému jest touha mnohých lidí po dobrém jídle, jaké tito skořepáci nám zvláště o vánocích podávají. V následujících řádcích chceme všimnouti si blíže tohoto tvora, jeho života a nejvhodnějšího ku účelům lidské potrawy žíru.

Hlemýžď zahradní, die grosse Weinbergschnecke, Helix pomatia zvaný, je veliký plž, který má patrnou hlavu a na ní 4 tykadla. Tykadla jsou vtažitelná. Pod brichem má ploský sval, který nohou jmenujeme. Kůže jeho těla je na povrchu lepavá, a má schopnost vylučovati hmotu vápenitou v ulitu (mušli) závitkovitou mírně vyvýšenou s otvorem skoro okrouhlým. Pochopitelně, že jest k ulitě té přirostlý a že ulitu tu, ať putuje kamkoliv, s sebou vléci musí. Také barviva dovede z kůže své vyloučiti, a těmi zbarvuje ulitu svou na povrchu. Do této své schránky domečkovité může se plž celý vtáhnouti. Na konci tykadel dvou delších má malá očka. Dýchá zvláštním plicním vakem, který se nalézá ve hřbetní části těla, po pravé straně v dutině pláště. Jazyk jejich jest drsný, poněvač na něm nachází se zvláštní průsvitná destička, tak zvaná páska jazyková, posetá příčnými řadami drobných zoubků. Plž chtěje žráti na rostlině, často vyplazuje a zas vtahuje zpět jazyk, jako by svou potravu olizoval, při čemž ji ale krouhá. Kdo má jemný sluch, může i slyšeti jemné chrupání. Sídlo duševní činnosti těchto tvorů jest v soustavě nervové, umístěné nad zažívací rourou ve dvou malých zauzlinách. Vedle srdce leží ledviny. Ústroje rozplemeňovací vyplňují největší část životní dutiny, i jsou zde v každém zvířeti oboje pohlavní ústroje samičí a samčí mezi sebou nápadně propleteny. Jsou proto plži obojetníky neboli cvikýři. Přes to ale mají-li klásti vajíčka se musí spářiti. Jestli se při tom páření tak zúrodní navzájem, že oba vajíčka mohou klásti, jest dosud neurčité.

Na podzim zavírají skořápku svou hlemýždi bílým vápenným víčkem. Dřív však, než si otvor skořápky zadělali, zalezou pod mech, neb pod listí, do kypré země, až na 15 cm hluboko. Koncem dubna neb počátkem května probouzí se spící plž ze svých snů. Odmočí a vyzvedne víčko a vyleze ven z úkrytu svého a ukájí hlad svůj na mladých listech různých zelin a ukojiv hlad, hledá si samičku. Spářívše se kladou plži vajíčka, starají se o svou výživu dále, až do podzimku. V této době se sbírají a na žíru krmí.

Kdo má malý kus zbytečného pole k dispozici, dosti odpadků ze zelinářské zahrady, místa kopřivami porostlá a při tom nemá na odpadky žádného lepšího odběratele (ve formě vepře), ten dobře učiní, když máje k tomu záliby, chovati bude na žíru plže. Děti mu jich k tomu, dá-li jim na př. za 10 kusů 1 kr., seberou mu na mnohých místech více než jich bude chtítí a odběratelů na vykrmené plže najde u kupců a obchodníků lahůdkami a pak se velkých hostincích dosti. Nechoval jsem sám nikdy plžů, aniž jsem krmil je na výdělek, viděl jsem však krmení takové v Bavorsku, které po způsobu švýcarském při bavorských větších městech dosti často najdeme. Švýcarský ten způsob líčí velmi přirozeně pan Jakub Schneider v brožurce Die Weinbergschnecke nákladem K. J. Wyss v Bernu. On doporučuje vzít k žíru plžů přiměřenou plochu, radí ohraditi ji plotem z prken, hustým, as 1 m. vysokým, z laciných třeba skrajin, kraji přes sebou jdoucích postavených. Aby plži z ohrady neutíkali, radí hořejší kraj tohoto plotu natřít na 10–20 cm. široko směsí vepřového tuku a sazí, a nátěr ten doporučuje čas od času obnovit. Poněkud pracné jest zamezení útěku plžům natloukáním dlouhých hřebíků na hořejším kraji, vždy nejdále 2 cm od sebe vzdálených, lepší jest již síť drátěná do vnitř ohrady upevněná. Viděl jsem v Bavorsku také kol ohrady příkop vodou naplněný, avšak Schneider neschvaluje tuto ohradu, že úzký

Pochopitelně, že jest k ulitě té přirostlý a že ulitu tu, ať putuje kamkoliv, s sebou vléci musí. Také barviva dovede z kůže své vyloučiti, a těmi zbarvuje ulitu svou na povrchu. Do této své schránky domečkovité může se plž celý vtáhnouti. Na konci tykadel dvou delších má malá očka. Dýchá zvláštním plicním vakem, který se nalézá ve hřbetní části těla, po pravé straně v dutině pláště. Jazyk jejich jest drsný, poněvač na něm nachází se zvláštní průsvitná destička, tak zvaná páska jazyková, posetá příčnými řadami drobných zoubků.

příkop plži přeplavou a v širším se utopí, byť i, skořápkou dolů, nohou nahoru, obrácení, dosti dlouho plovat. Půdu v ohradě je dobře poseti travou anebo zrytí a osadit rannou zeleninou, kapustou, salátem; půda musí být dřív povápněna vápencem, k tomu cíli dobře učiníme, když sem dáme kusy vápence, opuky nebo slínu. Nekupujeme od sběratelů než dospělé, veliké plže, poněvadž chovem malých se zanášeti by se nevypácelo. Nasadíme jich do zahrady hodně, tolik, aby počítáno na rozlohu přišlo jich na □ m. asi 200 kusů. Plži pasou se tu na zbylých chřástech salátu, kapusty, zelí a různých zelinách. Leč to by jim dlouho nestačilo, proto předkládáme jim denně zvláště na večer listy různých rostlin, třeba i bezcenných kopřiv. Když jest přiměřeně vlhko a teplo, žerou plži více; když jest sucho, větrno a studeno, žerou méně. Suchu odpo- můžeme kropením na noc. Za dne se nedoporučuje kropiti, poněvadž vlhkem plži byvše vylákáni ven, bývají sluncem překvapeni. Kdo chce pěstovati plže, dobře učiní, když jim předkládá vinný list a při letním prořezávání révy i celé její větve. Plži sebrání na vinicích jsou nejchutnější k jídlu. Takovýto způsob provozujeme až do konce srpna! Do té doby dáváme jim na listech zelných, nebo kapusty anebo i na listech tykve otruby. Otruby plži žerou neobyčejně rádi a svědčí jim nejlépe, po těch tloustnou nejvíce. K tomu jim možno přikládati i odpadky z kuchyně, hlavně slupky z ovoce, kousky tykví, odpadky melounů, brambory a odpadky zeleniny. Když lezou plži na sebe v celých chumáčích, mají se z lehka od sebe oddělovati, aby se neudusili a má se přihlížeti k tomu, aby neutekli. Slepici do plžovny nepouštíme ani kočky ani psy! První je rozklobou, poslední jimi házejí a si hrajou. Myši netrpíme v plžovně, kdežto brouky, hlavně černého střevlíka velikého (kožníka) a mravence tu můžeme trpěti, poněvadž hubí zalezlé tu a tam a pak pošlé hniající plže.

Na podzim, když vzrůstajícím chladem přestávají hlemýždi žráti, odstraňme z pl-

žovny všechna stínidla a nasypme na zemi mech. Schneider radí nasypati mech v náspech as 2 stopy vysokých a 2 stopy širokých. Tam koncem září utekou se plži před zimou. Dělalí-li se tyto násypy mechové nižší, probouzí se plži při prvním teplém dešti, vylezou ven, a když potom znovu skořápkou vápennou otvor svůj zadělají, bývá tato tenká a slabá a taková plži bývají lacinější. Když plži víčkem vápenným se přikryli, vybírají se z mechu, očistí se a uloží se do suchého chladného sklepa nebo do suché chladné komory. Nasypou se zlehka na zem ve vrstvě nejvýše 30–40 cm. Ukládání to má se dít jen za jasných slunečných dnů, a plži nemají se pohazovati, nýbrž zlehka se klásti, aby se skořápky nerozbily. V létě pohazování plžům neublíží, v zimě ano. To obvyčejně v zimě nebo zjara pojdou. V komoře kam jsme je uložili, potřebují plži než čerstvý vzduch, a k tomu účelu jimi častěji rukou mícháme. Pozorujeme-li pěstitel, že mu chťi ze skořápek léztí ven, přikryje se celá vrstva suchou plachtou a na ní rozestře se suchá sláma, a na to k vůli zatížení položí se prkna. Tu již se plži ani nehnou. Pak musí nalézt pěstitel kupce, kteří by zaplatili běžnou cenu a to bývá ve velkém asi za 1000 kusů asi 6–7½ zl. anebo dle váhy za 1 q 22 zl. až 25 zl.

Plže balí buď do sudů nebo do beden. Za teploty vzduchu 5–10° v době zásilky třeba beden vzdušných, dřevami opatřených a tam se dají dle návodu Schneiderova plži bez všeho baliva, tak až vyplní úplně bednu, aby se při dopravě nekutáleli. Hrozí-li mráz dávají se plži do beden vyložených starým papírem a senem. I nepřikryt snášejí plž značný stupeň mrazu (až i 13° mrazu, však jen kratinkou dobu). Trvá-li takový větší mráz déle nebo je-li mráz ještě větší, zmrazí plž a při roztávání hnije, což není žádoucí, aby pro budoucnost se obchod nezkazil.

Připravil
Michal Šanda

Poněkud pracné jest zamezení útěku plžům natloukáním dlouhých hřebíků na hořejším kraji, vždy nejdále 2 cm od sebe vzdálených, lepší jest již síť drátěná do vnitř ohrady upevněná. Viděl jsem v Bavorsku také kol ohrady příkop vodou naplněný, avšak Schneider neschvaluje tuto ohradu, že úzký příkop plži přeplavou a v širším se utopí, byť i, skořápkou dolů, nohou nahoru, obrácení, dosti dlouho plovat. Půdu v ohradě je dobře poseti travou anebo zrytí a osadit rannou zeleninou, kapustou, salátem...

Pavel Torch: Fanděte nám!

Pavel Torch (r. 1974). Nedostudoval pedagogickou fakultu, kde se věnoval logopedii. Prošel několika profesemi včetně výuky jógy, pak se stal zástupcem české exportní firmy ve střední Asii. Nejprve publikoval pouze články s odbornou, zbrojařskou tematikou. V r. 2004 debutoval v nakladatelství Argo

románem Zvláštní význam palačinek
o milostných problémech rozhlasového
redaktora. Povídky a jiné texty uveřejnil
v Ateliéru, na Dobré adrese, na Neviditelném
psu, v Salonu Práva, na Skawebu,
v Souvislostech, na Sprše a ve Tvaru.
Pokračování Zvláštního významu palačinek
vychází v nakladatelství Argo v létě 2008 pod
názvem Já, ideální partner. Tento román vás
zavede do prostředí nemocnice, půjčovny
partnerů, párového života ve třech, života po
životě i nekončící lásky. Přináší odpověď na
všechny otázky, které přinesla Torchova
prvotina, a ještě na mnoho dalších: Překoná
hlavní hrdina potíže s partnerkou i sám se
sebou? Kolik jedinců vlastně tvoří šťastný pár,
když ne dva? A co vy? Také máte svého
partnera plné zuby?

K půjčovně partnerů více na
www.ja-idealni-partner.cz.

Už když jsem dobíhal k brance, věděl jsem, že to dokážu. Tentokrát všechno dopadne přesně tak, jak si přeju. Vypálil jsem, když táta teprve dofuněl ke mně, a byl to gól.

„Osm dva pro mě,“ oznámil mi táta rozzářeně.

Podle mě to bylo sedm jedna pro mě. Zatvářil jsem se tak, aby si toho musel všimnout. Klaunsky protáhl tvář.

„Promiň. Spletl jsem se. Je to devět sedm pro mě. Hrajééé! A náš vítězný tým si dá slavnostní kolečko kolem hřiště!“

Táta sevřel pěsti na prsou a začal obíhat plácek. Vyhazoval přitom koleny do vzduchu, zakláněl se a řval na lidi, co se vykláněli z oken: „Fanděte nám!“

Tohle prostě patřilo k věci. Táta věřil, že každý se bude smát stejným věcem jako on. Podíval jsem se po těch lidech v oknech, ale jejich výrazy jsem nezachytil.

„Do útoku!“ zařval táta. Samozřejmě, vítězná kolečka svého týmu ukončil právě u míče. I když jsem hned vystartoval, měl jsem zpoždění. Dlouhými skoky uháněl k mé bráně, elegantně do ní míč vstřelil.

„Dal jsem si vlastňáka,“ oznámil mi vzápětí zkormouceně. „Osm jedna pro tebe.“

„Vždyť je to moje brána.“

„Ne, ne, teď jsme si prohodili strany. Tak hrajem? Fanděte nám! Kolik to je? Patnáct dva pro mě?“

„Tati!“

„Pardon. Třináct sedm pro tebe.“

„Kolikpak to máme?“ Byl to hlas někoho, kdo je zvyklý, že mu vždycky všichni fandí. Pán na kraji hřiště měl na sobě žluté tričko s límečkem, světlé sportovní kalhoty a adidy vyvedené ve zlatavé barvě. Doprovázel ho kluk asi tak v mém věku. Koukl jsem na něj co nejpráteleštěji. Chtěl jsem poznat pár dětí v téhle čtvrti. A taky jsem chtěl, aby koukal na mě a ne na tátu. Táta měl na sobě ty svoje džíny, co vždycky vypadají špinavé. Volnou košili s jedním rukávem vyhrnutým, druhým spadlým. Nebyl

zrovna dokonale oholený, a skla jeho brýlí bych radši zblízka nezkoumal.

„Záleží na úhlu pohledu,“ zašklebil se na pána táta.

„No tak snad víte, kolik dal kdo gólů, ne?“

„Je to dvanáct šest, nachlup přesně,“ dramaticky se odmlčel táta. „ – Jenom nevíme, kdo vyhrává.“

„Můžeme si s váma zahrát? Mohl bych si s klukem zakopat sám, s mančafem je to ale vždycky lepší.“

„S radostí!“ vyhrkl táta. Zase se někam splašeně hnál. Na mě se ani nepodíval, jestli taky stojím o mančaft – doteď jsme se bez něj docela dobře obešli.

„Tak jak se rozdělíme?“ zeptal se chlápík.

„Třeba já proti vám třem?“ navrhl táta velkoryse, protože mi chtěl nejspíš udělat radost.

„To by nemělo smysl,“ řekl pán, a poprvé jsem mu musel dát za pravdu. „Já s vaším svištěm a vy s mým, co vy na to?“ V tu chvíli mi došlo, že se nevidí s klukem zrovna často. „Svišť“ se přece říká jen malému dítěti, no ne?

„To by šlo. Tak hrajem? Fanděte nám!“ zakřičel táta. Pán se neusmál.

Kluk se rozběhl s míčem. Tátovi nezbylo, než aby ho následoval. Dostali se před nás, kluk mu poslal míč. „Přihrajte mi!“ křikl.

Jenže táta poslal míč pánovi. „Co to bylo?“ podivil se. Hbitě vystřelil a míč skončil v naší brance. „Hrajem radši jakože od nuly?“ zeptal se chlápík.

„Kam jste to kopl?“ zeptal se kluk táty.

„Já jen tak.“

Kluk se znovu rozběhl s balónem. Tentokrát ho nepřihrál. Spoléhal na to, že táta se tak jako předtím proplete nějak kolem nás k naší bráně. Táta se místo toho zastavil, aby mi přátelsky prohrábl vlasy, a klukův táta míč bez problémů stopl.

Párkrát jsme se ještě rozehráli, vždycky to ale skončilo stejně. Čekal jsem, kdy ně-

kdo z těch dvou řekne něco vtipného, bylo to přece fakt směšný. Tvářili se bohužel pořád napjatěji, už jsem věděl, že se s tím klukem asi neskamarádím.

„Znáte vůbec pravidla?“ zeptal se nako- nec pán táty.

„Není to takhle zajímavější?“ zeptal se táta.

„Jak chcete prosím vás hrát?“ V pánově hlase teď zazníval opravdový zájem. „Hrajeme fotbal nebo ne?“

„To záleží na úhlu pohledu.“

„Kristepane!“ vybuchl pán. „Je tady voda? Patriku! Vidíš tady kolem nás vodu?“

„Ne tati.“

„Já taky ne. Tak vodní pólo asi teda nehrajeme! A nehrajeme ani hokej, to by tady byl led. Hrajeme fotbal. Pane. Tak ho hrajte, ano?“ zařval chlápík. „Víte, co mi připadá? Vy se vůbec nesnažíte vyhrát. Vy si totiž nefandíte! Teda s váma bych, milej pane, v mančaftu bejt nechtěl!“

„Pojďte už hrát,“ zaškemral kluk.

„Tak naposledy! A doopravdy!“ zavelel pán. Nakopl míč a rozběhl se za ním. Táta vystartoval, jako by ho pronásledoval. Uháněl tak, až ho předběhl. U své branky se zastavil. Uklonil se, rozpráhl ruce a s širokým úsměvem zval míč dovnitř.

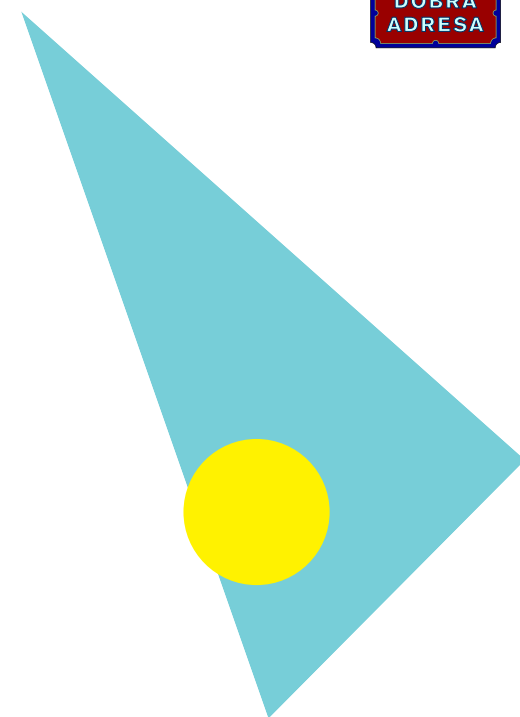
Chlápík jenom zavrtěl hlavou. Zhodnotil situaci a došlo mu asi, že si s tátou prostě nezahraje. Kdo to nezhodnotil, byl ten kluk. Možná mu přišlo, že si táta dělá z jeho tatínka srandu. Neznal ho tak dobře jako já, nevěděl, že táta si vždycky dělá srandu hlavně sám ze sebe. Kluk se zmocnil míče, postavil se do naší branky a začal ho do ní kopat, pořád znovu.

„Rozsekáme vás na sračky!“ ječel u toho.

„Patriku!“

„Tak proč hraje jako magor? Jak chce hrát bez pravidel? Já jim zase budu dávat donekonečna góly!“

„No tak půjdeme,“ řekl pán znaveně. Došel k Patrikovi a popadl ho za ruku. Přišlo mi, že už musí mít nějakou zkušenost

s mančafy, co se nesehrály. „Musíme se stejně někde najíst, než tě odvedu k mámě,“ vypadlo z něj na závěr, a znělo to málem omluvně. „Že bychom zašli do mekáče?“

Táta by v mekáči jenom předváděl, jak zvrací. Proč tam se mnou nemohl jít aspoň jednou?

„Proč aspoň někdy nedokážeš hrát podle pravidel, tati?“ zeptal jsem se ho.

„Pořád ty pravidla,“ řekl potichu. „Vždyť pravidla se mění. Mění se v jednom kuse.“

„U fotbalu se přece nemění.“

„U všeho ostatního ano.“

Strašně jsem si přál, aby u toho byla máma. Ta mu na ty jeho řeči dokázala vždycky něco říct, něco jako: Některá pravidla se ale nemění, ne? Večeři budeme jíst nožem a vidličkou, ne? Dvěma vidličkami by to šlo asi těžko, že? A táta by hned vyzkoušel, jak se jí dvěma vidličkami, a pak by jí řekl, že má pravdu. Takhle to chodilo, dokud se nezačali hádat a dokud ještě bydlel s náma.

Rozhlédl jsem se kolem. Plácek s pár zakrslými stromky vypadal pořád stejně, ale já si připadal, jak kdyby ho zaplavila voda. Hustá a těžká voda, ve které se nemůžeme pořádně pohnout. Na vodní pólo to nevypadalo, a na hokej taky ne.

„Fakt, jak chceš hrát bez pravidel, tati?“ zeptal jsem se ho.

K chaloupce zády, k literatuře čelem (VI)

[Key word: tradice

Tady bych prosil, abyste to četli opravdu měkce, takže něco jako „tradice“, jestli to zvládnete.

Josef Pazderka, zpravodaj České televize v Ruské federaci, vedl řeči s dobrotivým likvidátorem Říše zla Michaiem Gorbačovem, nositelem temné skvrny na čele. Rozhovor otiskly *Hospodářské noviny* (pátek až neděle, 9.–11. 5. 2008) pod názvem *Víc než Ruska byste se měli bát sebe*.

Při jeho čtení jsem byl mocně ovanut větry sedmdesátých a osmdesátých let, které foukaly z *Rudého práva*, *Tribuny* nebo *Nové myslí*. Abych předešel otázce, proč jsem tehdy takové věci četl, odpovídám jednoduše: Nedostatek informací v té době mohl být řešen několika způsoby. Ten nejjednodušší samozřejmě byl – o nic se nestarat. Nebo shánět zahraniční tisk a poslouchat cizí rozhlasová vysílání (teď nemyslím tzv. „štvavé stanice“). Nebo se naučit správně číst sestrojované názory a výkřiky z československé ideologické mlýnice. Podobně to fungovalo na VŠ. Na první pohled odpudivý předmět *Kritika antikomunistických teorií* se nakonec ukázal jako nepřekonatelný zdroj informací o sociologických a vůbec názorových proudech na Západě. Při četbě teoretických článků jste museli objevit jádro výpovědi, mnohokrát zabalené do nicneznamenajících blábolů, čečraných těmi větry, které nemají co dělat s okluzní frontou. Takže k rozhovoru.

HN: *Dokáže Rusko nechat Čechy a Poláky, aby se svobodně a samostatně rozhodli, co jejich bezpečnosti prospěje a co ne?*

Gorbačov: *Jste svobodný a nezávislý stát a tohle je vaše volba. (Klasičké ruské hařapařa.) Vy a Američané jste Rusko přiměli, aby se vrátilo k otázce raket středního doletu a ke smlouvání o konvenčních zbraních. To všechno je velmi závažné. Velmi. Švejk by se tak nechoval. Tím jsem si jistý.*

Myslím, že Gorbačov, co ho znal celej Dlabáčov, ví o Švejkovi kulový, nicméně říkat může, co chce. Zatímco v Rusku tahat literární postavy do politiky je samozřejmostí, bez Gogola či Dostojevského by se nedala ani rozklíčovat ruská vojenská strategie, u nás to nefunguje. Už v tom je průser, že ten chlapík tahá trumfy, se kterými se tady nehraje. Je to trochu, jako kdyby si šel do hospody s chlapama zahrát

mariáš, ale hodil by do hry kvarteta a řekl: Budu se hrát s těmahle. Švejk je obecně přijímaný jako ten, kdo to má na háku, všechny ty tance a tanečky. Takhle ládovat kanóny je trochu out. Nicméně dál.

HN: *Češi a Slováci si letos připomínají 40. výročí sovětské invaze z roku 1968. Jak vy osobně vzpomínáte na tyto události? Máte pocit, že se s nimi Rusko vyrovnalo?*

A tady nastupuje kvákostroj obvyklých funkcionářských plků bez smyslu, jako když prodavačka automaticky, bez zájmu, mašinkou přejíždí zboží a polepuje ho cenovkami. Plác plác plác. Vizte:

Gorbačov: *Pokud si dobře vzpomínám, něco se nedářilo na straně československého vedení. Brežněv zásah nechtěl, k Československu jako k bratrské zemi jsme měli ten nejlepší vztah. Byli jsme dobří přátelé, fungovala rozsáhlá ekonomická spolupráce. Byla to země s velkou kulturou, rozvinutým hospodářstvím. Kvůli tomu jsme museli budovat velmi dobré vztahy. A skutečně jsme je budovali.*

Jednak to moc dohromady nedává smysl, hlavně ty poslední tři věty. Ale celkově jsme se propadli do kloaky minulosti. Přátelství a vztahy létají vzduchem jako urvaní draci, je jich tolik, že nebe povadlo a vypadá to, že už se stmívá. A rozsáhlá ekonomická spolupráce v plánovaném hospodářství je protimluv.

Pánbůh zaplať, že tohle už máme za sebou. Ti naši kormidelníci taky žvaní, ale přece jen nevytahují ze záhybů saka tuhle veteš. V Rusku je to tradice, tady u nás už jsme tyhle tradice vyvětrali. I z literatury.

Jakub Šofar

Adresy na přání

Od té doby, co v dubnovém čísle vyšel Kapesní slovník metod na vytváření špatných adres z uličních cedulí, jsem dostal od čtenářů nespočet tipů na další adresy příhodné k pošpatnění. Dokonce i v mojí domovské hospodě U Drsnejch přišlo toto téma na přetřes, a proto jsem podruhé vyrazil s foťákem do ulic.

Michal Šanda

Adresy na přání

Adresy
na přání

Tak zde vlastně zůstane jen s.

Macková. Tuto rubriku je

nutno posílit, aby

Lidové noviny

splnily i druhý

úkol, který jim byl

dán sjezdem – dělat

dobrou zahraniční politiku.

Kvítky na tubetějce

„Než dojde k nějakým

změnám, chvíli to potrvá“

Rok 1950 – a začátek konce

Lidových novin

Dneska nám spíš kytička uvadne, než by rozkvetla. Je obecně známo, že v únoru 1948 z redakce Svobodných novin musel odejít Ferdinand Peroutka a nahradil ho vůči komunistům velmi agilní Jan Drda. Noviny se pak vrátily ke svému původnímu názvu Lidové noviny a vydával je Svaz československých spisovatelů. Nešlo tedy o list vysloveně stranický, nicméně KSČ na něj měla velmi výrazný vliv.

Drda měl při vedení redakce velmi volnou a štědrú ruku. Redakci vedl benevolentně a peníze ze svazem dotované pokladny rozdával plnými hrstmi. Noviny se tak ocitly v dluzích, jaké už nemohla tolerovat ani komunistická strana. Hospodářská situace se pak stala důvodem zastavení Lidovek.

V roce 1950 se už zatahovaly mraky – do redakce přišla prověřovací komise z ÚV KSČ. Tvořili ji pánové Evžen Spitz, Zdeněk Ančik a Václav Kořínek. Spitz pracoval v té době v tiskovém odboru Kulturního a propagačního oddělení ÚV KSČ, poté pracoval u Gustava Bareše. Václav Kořínek v roce 1950 přešel z místa generálního tajemníka Svazu československých novinářů a šéfa zpravodajství Československého rozhlasu na post generálního ředitele ČTK. Humorista a novinář Zdeněk (Zdena) Ančik v roce 1950 působil jako pracovník ministerstva informací a jako šéfredaktor Dikobrazu a psal o Jaroslavu Haškovi. Tedy žádná druhá liga.

Za Lidové noviny jim byli k ruce členové užšího vedení – prozaik a publicista Jaroslav Putík, odpovědný zástupce Lidových novin Josef Turek a soudruh Osers.

Dnes bez přerušování (a se všemi gramatickými chybami) nabízíme kompletní přepis porady této prověřovací komise s užším vedením redakce Lidových novin, která se konala na závěr pracovní prověrky v pondělí 31. července 1950 v 15 hodin v redakci Lidových novin. Přítomni byli všichni uvedení pánové a konec poválečných Lidovek byl na dosah.

S. Kořínek: Od minulého úterka jsme zde prováděli prověrku pracoviště. Než výsledky prověrky předáme, rádi bychom se s Vámi dohovoreli, protože je to letmý pohled jak na lidi v redakci, tak na noviny. Žádný z členů prověřovací komise nesledoval delší dobu ani členy redakce, ani noviny. Proto Vám přednesu věci, které jsme zde shledali a prodebatujeme je, abychom došli ke konečnému rozhodnutí.

Jak vidíme Lidové noviny: Lidové noviny poúnorové mají dosti kladů, když se přihlédne ke kádrovému obsazení a k těžkostem. Lidové noviny však nerostou tak rychle, jak je třeba zvlášť pro kulturní organizace. Nezdá se nám, že Lidové noviny plní správně svůj charakter, který dostaly sjezdem novinářů. Prověrka dochází k názoru, že Lidové noviny nejsou kulturním časopisem v pravém slova smyslu. Lidové noviny jsou více zpravodajským listem. Vedení LN se dosud nepostaralo o tom, aby si vedoucí pracovníci sedli, udělali si nástin jak mají LN vypadat a rozdělili si podle toho list. Redaktoři neznají složení svých čtenářů – LN mají sbližovat inteligenci s dělnickou třídou. Mnoha lidem když jsou členy redakce, není pořád jasno, jak mají vypadat. Vedení listu i šéfredaktor nedali přesné směrnice. Zobrazuje se to i v samotném plánování jednotlivých rubrik. Zemědělská rubrika nemůže být dělana jako zemědělská rubrika v jiných novinách. Ta musí být dělana se specializací, kterou LN mají. LN mají málo spolupracovníků. Ve všech rubrikách jsme se s tím shledali. Také teprve teď se hledají dopisovatelé. Jiné redakce nejméně půl roku se již o to snaží. I to je určitá chyba. Důležité vodítko, které nemůže být opomíjeno u LN, je denní styk s kulturními organizacemi. To pracovníci LN nemají.

Narazili jsme také na to, že při práci v redakci tady není takové shromáždění, kde by mohli redaktoři kritizovat. Je třeba kritizovat časopis na denních a večerních poradách. A ne jen časopis samostatně, ale i lidi a vůbec všechno. Aby tady byla práce více řízena na základě kritiky a sebekritiky.

Pak jsme narazili na to, že ti lidé, kteří u Vás lámou noviny, jsou politicky neuvzdělaní lidé a vedení nezabezpečilo, aby vedle nich byl politicky vyspělý člověk a je vůbec štěstí, že nedošlo k většímu maléru. Všichni lámající redaktoři – Jirotko-Pek-Prouza, od 9 hodin večer do uzávěrky rozhodují sami, co do novin přijde. Zřízenec volá z ČTK co tam je a podle jejich rozhodnutí buď materiál přinese, nebo ne. Zde je třeba zjednat nápravu.

Jistě byly velké těžkosti s obstaráváním nových kádrů. Při tom si však myslíme, že v některých případech nebylo vždy jednání redakce dostatečně správné při vybírání lidí /Rektorisová, Šprislová/. V důsledku toho, že v lidových novinách chybí často šéfredaktor, který je zaneprázdněn pracemi pro stranu, nebo pro Svaz spisovatelů, spočívá valná liže vedení listu na užším vedení. To zatím na vše nestačí.

Chybou zde je, že užší vedení nedává kulturní linii a že to nepropracovává s ostatními rubrikami. Doposud nebylo zvládnuto plánování. Není dostatečně pamatováno na to, aby redaktoři kritisovali.

Vedení listu má vyžadovat kritiku od svých redaktorů. Přišli jsme také nato, že užší vedení nemá rozdělen list takovým způsobem, aby členové užšího vedení mělo přehled o tom, co se ve všech rubrikách děje. Vytýkali bychom také, že je vinou užšího vedení, že mnohým lidem, kteří sem přišli, nebyla věnována dostatečná péče, že byli hozeni do vody, aby plavali.

Lidé, kteří sedí v užším vedení, dělají dlouho do noci. Pracují bez šéfredaktora. Přihlížíme tedy k okolnostem, ale nezlobte se na nás, říkáme jen to, co jsme našli. Všichni členové užšího vedení jsou zaneprázdnění. Aby to nebylo, je třeba udělat kroky takové, aby se tyto úkoly mohly aspoň organizačně zvládnout.

To tak asi v krátkosti o tom, jak se díváme na noviny a na užší vedení. A nyní jednotlivé rubriky.

Kulturní rubrika: Prověrka došla ke stanovisku, že je kulturní rubrika velmi slabě obsa-

zena a že se velmi slabě projevuje v novinách samotných. Nemá styk s kulturními organizacemi. Když znají lidé v nich redaktoři, o burcování našich odborníků se nedá mluvit. Přitom Lidové noviny by ovšem neměly být věstníkem těchto organizací, ale jejich život a práce by se měl projevit na stránkách Lidových novin.

Kulturní rubrika má velmi málo kulturních spolupracovníků. Není téměř vůbec žádný styk s pracujícími. Nezná čtenářův názor.

Zahraničněpolitická rubrika: Kádrově je velmi slabě obsazena především počtem osob. Má sice 3 dobré pracovníky – s. Kubku, s. Bernáškovou a s. Mackovou – proti kterým prověřková komise nic nemá, ale s. Kubka má jít na vojnu a redakce neudělal žádné kroky, aby ho vyreklamovala. S. Bernášková chce odejít z redakce. Tak zde vlastně zůstane jen s. Macková. Tuto rubriku je nutno posílit, aby Lidové noviny splnily i druhý úkol, který jim byl dán sjezdem – dělat dobrou zahraniční politiku.

Vnitropolitická rubrika: ze stanoviska zpravodaje jakého by se nedalo říci o vnitropolitické rubrice, že by pracovala špatně. Ještě ale není daleko takovou, Jakou by měla být. Na všechny problémy se má dívat z hlediska své specializace. Má slabina v tom, že pravé hospodářské věci listu dělají dva lidé, Vyškovský a Sedláček, kteří mají externí poměr k redakci. Při tom na těchto dvou lidech, to všechno leží, počínaje doly a konče textilem. Podíváme-li se na ně, ani jeden z nich nemá vztah ke kultuře a také nepřemýšlejí o tom, jak to pro LN dělat. Tato rubrika je dost slabě obsazena a při tom je dělana tak, že má povětšinou zpravodajský charakter. A to je chyba, protože LN mají svou specializaci. Mají se zaměřit na určité body /technické inteligence/ atd.

Literární rubrika: mají v ní sice básničky, feuilletona atd. To je hlavní náplň rubriky. Je však velký nedostatek, že nepřitahuje literáty k novinám. Říkáte, že neměla štěstí, aby je při-

táhla a my si myslíme, že kdyby s nimi jednala individuálně, nikoli dopisy, kdyby členové literární rubriky za nimi došli a vyložili jim situaci LN, jistě by měli větší úspěch než dopisovou kampaní. Je zapotřebí rubriku kádrově posílit. Nejen co do počtu, ale i co do kádrů. V literární rubrice s. marek odchází, Vlad. Stuchl je navržen na školení, zbývá Valja a Neumannová. Ani jeden z nich není takový, aby mohl vést literární rubriku.

Věda, výzkum, zdravotnictví: Vedoucím je s. Krás, kterého jsme neprověřovali, Kolařík a Rektorisová. Docházíme k názoru, že tato rubrika je také kádrově slabě obsazena, že nestačí na úkoly, které má a zdá se nám, že je odtržena od našeho života vědeckého, výzkumnického a zdravotnického. Náš život právě v těchto oborech se tam objevuje velmi málo. To je chybou této rubriky. Někdy jsou tam velmi významné články ze života sovětského, přesto však rubrika nepřitáhne lidi ani k diskusi.

Ideologické oddělení: Nechceme ho zatím kritizovat, teprve nedávno bylo zřízeno a vede jej s. Osers. Ale je zapotřebí jej doplnit. Jeden člověk úkoly spadající do tohoto oddělení nezvládne.

Školská rubrika: Tuto rubriku bychom si nepředstavovali jako doplnění věstníků a školských časopisů, které vychází. Měla by spojuvat aktuálně politické otázky a úkoly učitelů a to víc, než spojuje. Měla by mít větší stáť i se žáky. Při tom kádrově obsazení rubriky není dokonalé. Vedoucí školské rubriky s. Buriánek ji nedělá a dělá ji externista David a s. Brázdová. Která teprve začíná.

Literární reportáže: Je v ní jen s. Jirotková a s. Skyba, který byl přiřazen k unitární politice. Rádi bychom si pohovořili, jak ji eventuelně přetvořit, aby splňovala svůj účel.

Oddělení dopisů: Je zatím v začátcích. Je nedostatečně kádrově vybaveno. Soudružka, kte-

rá ho dělá, může pracovat v odd. dopisů, ale vedoucí být nemůže a s. Turek nemůže být zároveň vedoucím odd. dopisů při své funkci pol. Sekretáře. Toto odd. musí mít vedle dopisovatelů, které jste získali třeba na hradecku i dopisovatele z řad rolníků a dělníků. Svým dopisováním mají dávat tak trochu rozum těm, kteří nemají příležitost nebo tolik pružnosti, aby s nimi přišli do styku.

Tělovýchovná rubrika: Co říkáme, jen nadhazujeme, abychom se o tom poradili, zdali jsme to viděli správně. Zde jsme došli k názoru, aby tato rubrika měla mít stále místo. Aby ten, který rubriku vede, mohl klidně plánovat, aby to nebyla taková vata na vyplnění.

Tělovýchovná rubrika podle našeho názoru by neměla být rázu tak zpravodajsky sportovního, jako je třeba RP a ostatní listy, které se zabývají v celé šíři sportem. Je třeba ji spíše zaměřit ke čtenářům, kteří čtou LN, k funkcionářům a profesorům, jak mají provádět sport na školách, aby jim dodávala instrukci k tělovýchově.

Archiv: Tady by bylo zapotřebí politického vedoucího archivu. Archiv je třeba dělat politicky. I když to Zouplna dělá poctivě, má spoustu nápadů, do budoucna nemůže vystačit s tím, aby byl vedoucím archivu. Toho je třeba najít.

Politický sekretariát: Je špatně kádrově vybaven. Vždycky se také stalo, že když do sekretariátu přišel vedoucí, že byl odvolán. Jinam. Předpokládáme, že s. Turek tam zůstane a že by mohl úspěšně vést plánování a všechnu ostatní práci. Je třeba však tam dát alespoň jednoho politicky kvalifikovaného člověka. To s. Jarušek není. V sekretariátu má být studijní oddělení. Politický sekretariát se má starat o redaktory, kteří začínají, má s nimi vést i kádrové hovory. Jeho úkolem je také plánovat s rubrikami, učit rubriky jak mají plánovat a plán kontrolovat. Dále tam má být jeden člověk na kádrové věci a jeden, který by měl na starosti lámání.

O politické zdatnosti lámajících redaktorů, o tom jsme již mluvili. Politický sekretariát má tolik úkolů – převzal na sebe, co měl dříve jen šéfredaktor a zástupce – je to orgán a bylo by chybou, kdybyste do něj chtěli dát lidi odložené. Nakonec se to promítne v listě samotném. Povinností sekretariátu je, sledovat redaktory, aby pracovali neustále lépe a aby se školili. Sekretariátu ovšem ztěžuje práci to, že tiskárna je jinde. Užší vedení mělo by se zamyslet nad tím, jestli by redakce nemohla být vedle, jestli se opravdu vyčerpaly všechny možnosti, aby se redakce přiblížila samotné tiskárně.

Prověrka by také chtěla navrhnout, jestli by nebylo vhodné, aby si vedení listu spolu se šéfredaktorem sedlo a propracovalo opravdu detailně plán o tom, jak mají LN vypadat a jak která rubrika má vypadat. Nejen říci, máme rubriku kulturní, ale co ta rubrika bude přinášet, jasný plán a podle toho po dohovoru se stranou konečně zaměřit LN.

My jsme tak trochu přemýšleli a přicházím s návrhem, aby byla tak trochu přeorganizována práce v novinách v tom smyslu, že by byly přeorganisovány rubriky. Toto ovšem dáváme k diskusi.

Pod oddělení Kulturní, aby spadalo oddělení literární, aby to bylo pod jedním společným oddělením úzce navazujícím. Kulturní rubrika byla by odpovědná za všechno, co se děje v kultuře a co noviny potřebují. Dále by byla samostatnou Zahraniční rubrika. Pod ideově výchovnou by spadala věda, výzkum, zdravotnictví.

O unitropolitické rubrice se s Vámi chceme poradit. Tam by spadala i rubrika reportážní. Nebo, jestli byste se neměli pokusit o to, nechat ji samostatnou jako literárně-reportážní, řádně ji vybavit a vést. Za ni by musel někdo z užšího vedení odpovídat a vést ji. Dělat by pro všechny rubriky a musela by mít politické vedení. Školství by mohlo patřit k unitropolitické rubrice. Potom by bylo již jen oddělení dopisů a tělovýchova. Celkem 6 rubrik.

S. Spitz: poznamenává, že je možné, že některé věci byly zde řečeny poněkud tvrdě. Ale nemělo by cenu snažit se to obalit. Naším cílem je, abychom vám pomohli zlepšit list. A s tím souvisí otázka práce a kádrového obsazení.

Shledali jsme zde asi tři skupiny redaktorů:

Jedna část 10-12 redaktorů, kteří list táhnou, pak skupina redaktorů u nichž jsou předpoklady vývoje, bude-li jim věnována pozornost. Pak skupina redaktorů, kteří patnou posilou redakci nebudou. Na rozdíl od ostatních redakcí, kde dost lidí musí odejít. Jsme v LN k tomu názoru nedošli. Žádáme Vás abyste nemluvili v plenu redakce o těchto kádrových věcech. Zbytečně byste redakci znepokojili. Než dojde k nějakým změnám, chvíli to potrvá.

S. Putík: vytykáte nám, že jsme ty kulturní věci dělali hlavně jenom zpravodajsky. Tohle nepovažují osobně za náš nedostatek. Na tomto kulturním úseku jsme se snažili dát listu podrobnější kulturu a zaměřovali ji na zpravodajství, kde to nebylo obtížné dělat. Zpravodajsky to dělat zůstává jejich úkolem stejně a hodně kulturního zpravodajství. Nevím, v kterém jiném listě by se to mělo tak dělat. To bych chtěl vůbec objasnit.

S. Spitz: Lidové noviny jsou převážně zpravodajským listem. To platí o celém listě. To znamená v kultuře, že Lidové noviny zaznamenávají to co se stane, nebo má stát. Ale náplň a funkci, kterou chceme od novin, aby byly vpředu, aby udávaly tón a aby mohly přivést kulturu tam, kam chceme to nemají. A to na konkrétním příkladě. Předsednictvo ústředního výboru strany se usneslo na stanovisku k otázkám filmu. Co udělaly Lidové noviny? Zorganizovali velmi hezkou reagenti filmových pracovníků. Ale později si je pozvat a prodiskutovat s limitu otázku tak, aby Lidové noviny přivedly filmové pracovníky k tomu, aby správně reagovali.

To samo sebou nesmí znamenat, že LN by opomíjely zpravodajství, ale musí mít vždy ur-

čitou kampaň, v té kampani řešit některý problém, na který se v kulturním dění naráží, aby tu LN byly stále živé. To, co nabyt řešeno v jednotlivých svazech, aby LN pomohly řešit na svých řádcích. Teď probíhala diskuse o jazykovědě. S. Mrkvička jako vedoucí kulturní rubriky neuznal za potřebné se spojit se s. Baršem a zeptat se, co se má dít,

S. Wirthová se nespojila se s. Hendrychem, aby se ho zeptala, jak má zaměřit svoji práci.

S. Turek: myslí, že to s. Spitz řekl správně, že tu schází nejen v kultuře, ale i v případě s. Wirthové užší styk se stranou Kromě schůzek šéfredaktorů u s. Hendrycha chybí instruktáž. Porady u s. Hendrycha nezasáhnou kulturní oblast. Vedení rovněž nešlo, aby se spojilo se stranou,

Jestliže máme plnit úkoly, které tu říkáte, je nutno, abychom vybudovali velmi úzký vztah se stranou. Pokud jde o s. Wirthovou, je ve filmové porotě festivalu a je těžké, aby na to, na všechno stačila.

Je potřebí víc chodit do strany a debatovat o tom a ti soudruzi v jednotlivých Svazech musí cítit, že za námi strana stojí.

S. Spitz: To je jasné. Pokud jde o porady šéfredaktorů, tak tam jsou všeobecné směrnice. Není třeba se zabývat jednotlivými listy. Proto také nedorozumění, že když se mluví o žňové kampani, musí se myslet na to, jakým způsobem kampaň provést podle zaměření listu. Stejně jako je úplně samozřejmostí u soudruhů, kteří jsou na vedoucím místě, že jsou neustále v kontaktu s PPO, zem. odděl., atd. Směrnice na poradách šéfredaktorů nesmí pro svou všeobecnost stačit, ale vedení redakce LN se musí snažit dostat se do styku s vedoucími soudruhy z kulturně propagačního oddělení, když tito soudruzi mají málo času. Iniciativa musí vyjít z Lidových novin. Jsem přesvědčen o tom, že když uvidí, že jim LN pomáhají plnit úkoly, které jim dává vedení strany, budou sami vyhledávat s nimi spojení.

S. Putík: Neuvedomili jsme si všechno tak. Považovali se za orgán Svazu spisovatelů. Nikdy nebyla žádná takováhle schůzka, nebo takováhle dohoda. Kulturu dělali tady z vlastních nápadů. To, co potřeboval Svaz spisovatelů a to, co si tady vymysleli.

S. Turek: Když navážeme styk s kultraptem, mohou nám pomoci. Se s. Zeleným jenom v osobním styku. Nebo takový soudruzi jako je s. Nejdrová a s. Máček, kteří jsou také novináři, s těmi by bylo třeba navázat úzký a ti by nám jistě pomohli.

Když jsme začali dělat oddělení dopisů, dělali jsme to přes stranu. Souhlasila s tím a právě přes strukturu strany dostali jsme se až na okres.

S. Putík: Např. u filmu. Na nápad, aby se udělala diskuse přišel vlastně s. Hendrych. A teď film je toho příkladem. Dovedeme to, ale to dovést dál. Kdo to dovede do konce. A kdo řekne, takhle to je.

S. Kořínek: Je jasné, že kampaně si nebudete vymýšlet jen sami a že byste se s nikým nedohodili. Každá kampaň se musí řádně naplánovat a připravit. To je potom kampaň. Musí se zajistit ohlas – debatéri a vše prodebatovat co napíše k tomu. Když to budete mít dohodnuto s UV a zajištěno od spisovatelů po hudebníky, potom budou LN spoluorganizátorem kulturního dění u nás. To ovšem není jediná cesta.

Jak se ukázalo, nebyla to jediná cesta. Když se vedení ÚV KSČ prostě rozhodlo noviny zrušit, zrušilo je. A bylo jedno, jestli byly vedeny tak, nebo onak. Jestli spojovaly pracovníky kultury, nebo ne. Jen bylo třeba nejdříve kolem chvíli vířit kritiku, aby byl ke zrušení jakoby důvod. Poválečné Lidové noviny zanikly v roce 1952.

Připravil
Martin Groman

Strž (velký recenzní prostředek)

Jeskyňka s nabroušenou lopatou

Nick Cave zpívá o tom, jak je skvělé být samcem,
a směje se pod nabarvenými vousy.

Kdyby se Nick Cave na nové desce Dig Lazarus Dig!!! nevrátil od balad k nářezu, asi by to měl u věrného publika spočítané. Všeobecné pomlaskávání nad tím, že na nové desce konečně hraje jako za starých dobrých natřískaných časů, se zdálo podezřelé zvláště poté, co Caveovy poslední tři desky s pochmurnou Nocturamou v čele byly jako „příliš klidné veršovánky o smyslu života“ hrubě nedoceny. Starý pardál našťestí na vlastní stopy kašle, jak potvrdil na pražském koncertě 24. května.

Že dal vale řadě tuze smutných písní u piana, není sporu. Je nomže Cave se Lazarem nehraje ve vlastním hudebním hrobě, nýbrž rozjíždí další etapu svého lidského (mužského) a uměleckého vývoje. Pohleďte na tu jízdu: za zuřivě mládí je tu (jako jeden za všechny tituly) The First Born Is Dead. Lásku podá jako rozháraný milenec (typicky Let Love In), o sedm let a tři alba později jako manžel srovnaný s tím, co je a přijde (No More Shall We Part). Jak se mění obsah od morbidit po introspekci, mění se styl. Proto se s bohem Cave vyrovná právě v na povrchu klidné, pod povrchem převalující se Nocturamě.

Na předposledním dvojalbumu (Abbatoir Blues–Lyre od Orpheus) Cave Jeskyňka opatrně strká prsty do svých rockových škvír první poloviny devadesátých let. S Lazarem milý padesátník pustil do světa nejen rock, ale hlavně ironii.

Image chlapáka, co už něco zažil, všem nám to ukáže a bude se tím bavit, si pěstuje nejen tím, že si barví kníry a chodí v jediném střihu obleku mimo módu a letopočet (prý nesnáší zkušební kabinky, především ho děsí zkoušení kalhot). Po pódiu skákal jako černý pavouk noháč, jako šílený boss kolumbijského kokainového podsvětí. Baladám se vyhýbal až umanutě. Za dvě hodiny zazpíval 21 písní včetně dvou přídávkových setů, něžná píseň s klavírem padla jediná (Into My Arms). Od předloňského koncertu, kdy jako melancholický pianista zjitřil Kongresové centrum, je to formální rozdíl několika galaxií.

Květnový koncert byl laškovně nařvaný, zběsilý a smělý. Nové aranžmá dostaly i staré hity včetně povinných kousků Mercy Seat a Red Right Hand. Zároveň vyžilý elegán kočíroval večer jako promenádu dobře naložených alfasamců. Že jsou mladší dvě třetiny života pryč? Jděte se zahrabat!, velí Cave a s chlapci z The Bad Seeds boří pódium. Že to není trapné chytání druhé mízy, dokážou sebeironické drobnosti, jako když dvacet let starou a skoro nehranou Hard On For Love vystřídá fistulí zpívaný geniální gay masakr Stagger Lee (všem doporučuji aspoň superslizký televizní klip). Baví se nejen Cave a jeho parta, ale hlavně posluchač. A tím, jak veřejně deklamuje, jak vážně parádní paráda je to, být chlap, jakýmsi bizarním způsobem připomíná Jana Saudka.

Publikum zpěvákovi a jeho kapele The Bad Seeds pomáhalo, co mu dovolila znalost nových písniček (Dig Lazarus Dig!!! zaznělo skoro celé) a český sklon moc si nezatat. Třeba refrén k hitu Oh Mamma (kde se nepřilíš složitě zpívá Oh Mamma) musel černý pavouk publiku částečně vnutit. Ale Češi mají zřejmě jiný magnet, který sem Cavea táhne tak často, až se říká, že by si tu měl rovnou držet pokoj v hotelu.

Tereza Šimůnková

Nick Cave, 24. 5., Praha – aréna HC Sparta

Balada o hubeném muži

Proč to Dylan dělá? Proč na koncertech odmítá zpívat a stylizuje se do postavy starého krkavce, který jenom zlobně vykřikuje svoje „ever more“? Jeho vykladači vykládají, že jde proti proudu populární hudby, proti vyhaslým hvězdám stereotypně obehávajícím svoje dávné hity, a že z každého předvedení svojí písně dokáže udělat jedinečnou a neopakovatelnou událost (nejpomazanější ústa hlásající tento názor patří Paulu Williamsovi, autorovi knihy Bob Dylan: Watching the River Flow). Není to tak úplně pravda – z velké části se Dylanovy živé písně vinou stále stejného krákorání naopak slévají v jednu masu a oproti svým barevnějším předlohám z desek působí jednotvárně. Mimochoodem, těžko říct, proč je Dylan milosrdnější k Japoncům – koncertní záznam Bob Dylan at Budokan z konce 70. let patří k posluchačsky nejdělejší záznamům jeho kariéry, na YouTube zas visí Dylanovo japonské vystoupení z roku 94 se symfonickým orchestrem...

Ostravský koncert v ČEZ Areně z tohoto směru nijak nevybočil, Dylan se představil jako krkavčí otec svých písní, a když se mu zachtělo, bez milosti je zaškrtil – třeba hned úvodní, v původní verzi výbornou Stuck Inside of Mobile (With the Memphis Blues Again) nebo křehkou Moonlight, kte-

rá se jinak svojí skoro swingovou úpravou mohla stát vrcholem celého koncertu.

Ale v průběhu večera přišly na řadu i tvrdší, syrovější kousky, které starému krkavci sedly mnohem líp: Things Have Changed nebo skvělá androšská adaptace High Water s probleskujícím bendžem. Při ní mě Dylan konečně získal na svoji stranu a já mu pak uvěřil strážidelný epos It's All Right Ma (I'm Only Bleeding), stejně jako něžnou skladbu When the Deal Goes Down. Těžko popsat tu chvíli, kdy člověk přestane analyzovat, ztratí chuť vykřiknout pohádkovou větu „Král je nahý!“ a postupně ztratí i sám sebe v Dylanově temném rozskřípaném světě. „Because something is happening here / but you don't know what it is / Do you, Mister Jones?“ Je to jedna velká balada o hubeném muži.

A o tohle Japonci přicházejí.

Štěpán Kučera

(Vyšlo v časopise Rock&Pop

7/2008)

Bob Dylan, 9. 6., Ostrava – ČEZ Arena

Nějaký Vica noha

Na světě je další album Jaromíra Nohavici, jmenuje se Ikarus, bude se hodně prodávat, bude se o něm hodně mluvit, méně už hrát v rádiích, ale na koncerty jeho tvůrce se dál bude chodit ve velkém.

Přestože tu samou větu s jedinou změnou, za Ikarus by se dosadilo předchozí album Babylon, bych mohl napsat před pěti lety, přesto má nový počín ostravského písničkáře některé pro něj nezvyklé vlastnosti, které nelze nepřipomenout a které jsou mu spíše ke škodě.

Nohavica je dál skvělý textař-technik, myslím, že lepších tady mnoho nevyrostlo. Dokáže zřymovat opravdu cokoli, a nejenže to nezní nijak rušivě, zní to dokonce lehce a přirozeně. Naopak trochu hůř je na tom s hudební stránkou, především s aranžmá, jeho poslední výjimečné album Divné století bylo výjimečné právě a především tím, že Zdeněk Vřešťál a Vít Sázavský dodali jeho textům a melodiím dokonalé pozadí, na kterém mohly rozkvést do ještě větší nádhery a posléze zlidovět.

Bohužel Ikarus zůstává v tomto kilometru pozadu. Zajímavější podkres má snad jen píseň Mám jízvu na rtu, kterou z tohoto pohledu zachraňuje doprovodný klavír.

Ale i bez extranápadného pozadí dokáže Nohavica stvořit vynikající album. V jeho diskografii budiž důkazem Mikymauzoleum, asi nejlepší české folkové album všech dob. Tam byly jeho výpovědi tak silné, že nic navíc ani nepotřebovaly. Při pátrání, proč se mu Ikarus nepřiblížil, narážíme na to u Nohavici vždy nejdůležitější, obsahy textů.

Většina recenzentů se při hodnocení Nohavicova alba omezila na jejich politicko-společenský nádech, který je sice menšinový, ale asi nejvýraznější. Je to pochopitelné,

2007**Nohavica v Hukvaldech roztleskal i rozněžnil** - Markéta Radová
IDNES.CZ - 14.8.2007**Jaromír Nohavica nadchl na Hukvaldech** - Břetislav Uhlář
MORAVSKOSLEZSKÝ DENÍK - 14.8.2007**Nohavica na Hukvaldech byl úžasný** - Dimitrios Vlasakudis
ostravablog.cz - 13.8.2007**2006****Nohavica zpíval v Bruselu o Babylóně**
ČTK - 3.12.2006

stále máme v živé paměti (a Nohavica samozřejmě taky) útoky, které na něj především v Lidových novinách pořádali za jeho spolupráci s StB na sklonku osmdesátých let. Na módní vlně se pak samozřejmě svezli někteří méně kompetentní výkřikálkové, ale třeba i Jaroslav Hutka. Očekávalo se, že se Nohavica na Ikaru k celé záležitosti vrátí. Vrátil, ale bohužel to celé vzal za špatný konec. Jeho píseň Já si to pamatuju obsahuje mimo jiné tyto verše:

„Sedící na fotelu úplně v tom nejhořejším patře, já děkuju, Veliký bratře, nemysli si, že každá díra v stropě bělobou se zatře, to už tu bylo, s tebou i bez tebe, já o tom něco vím, zasrané StB, já si to pamatuju, tu hrůzu pamatuju, (...) zahlédl jsem v novinách vlastní podobiznu,

narozen v komunizmu, umřu v komunizmu, na četu ČT četují si s mačetami četné čety

jako před léty ty samé věty. Lidé se radují, jak je ta pravda prostá, dobře mu tak, však on ví, za co dostal, a mezi těmi všemi darebáky jako jeden z mnoha: Vica noha, nějaký Vica noha.“

Ne, Nohavica nenapsal krásnou, tklivou, pomalou píseň o svých pocitech, když se přes noc stal nebezpečným pro své kamarády, o tom, jak měl v ruce pero, před sebou listinu a důstojníka StB a v mysli svou nemocnou matku, kterou bylo pro vrchnost tak lehké předvolávat na psychicky i fyzicky náročné výslechy. Ne, místo aby se ponořil do sebe, začal kopat kolem, na ty, kteří na něj útočí, a tím se tak trochu snížil na jejich úro-

veň. Škoda. Ale naštěstí je tenhle fakt takto výrazný jen v téhle písničce. Tematicky podobná je ještě píseň On se oběsil, která má však obecnější nádech a není tak sebestředně protivná.

Bohužel ale ani ostatní texty nejsou po obsahové stránce „k duším pronikavé“. Dokonce jsou momenty, kdy člověk Nohavicu podezírá, že vařil dort po vzoru pejska a kočička. Třeba v písni Pro Martinu, která je poctou Jiřímu Suchému, se mimo jiné zpívá o Evropské unii (mimochodem poctu Nohavica jednou z písní složil i Karlu Krylovi).

Ale vůbec moderního výraziva, zejména točícího se okolo internetu, je na albu až příliš. Jako by Nohavica nepochopil, že aktuální a moderní se touhle cestou nestane. Mladším ročníkům se nezavděčí, protože jim v téhle oblasti bude už vždycky jen k smíchu, a ty starší to prostě ruší, chtějí slyšet o lásce a bolesti, a ne třeba o chatech.

Až další album napoví, zda je Ikarus jen odbočka, nutný výkřik, odpověď na jiné výkřiky, či Nohavica už zůstane tímhle Vica nohou. Bylo by mi to líto. Ale ani to zřejmě nezmění fakt, že i recenze na další Nohavicovo album bude začínat větou: Na světě je další album Jaromíra Nohavici, bude se hodně prodávat, bude se o něm hodně mluvit, méně už hrát v rádiích, ale na koncerty jejího tvůrce se dál bude chodit ve velkém.

Zbyněk Vlasák

Jaromír Nohavica: Ikarus, 2008

„Takové politické harašení“

Přesně to prohlásil krátce po zhlédnutí Havlova Odcházení tradičně radikální kolega Jakub Mařan. Ve mně se hned ozval podvědomý nesouhlas a už tehdy, pár metrů od Divadla Archa, někde před Obecním domem, jsem se zařekl, že tuhle recenzi postavím na vyvrácení tohohle tak šíleného názoru.

Václav Havel je přece dramatik světového formátu, mistr absurdního divadla, srovnávaný s Ionescem, Beckettem, jeho hry se hrály a hrají všude na světě. Zvuk jeho umění je tak silný, že Odcházení hned pár dnů po premiéře recenzovali v několika britských denících, stovky kilometrů daleko, i pro čtenáře, kteří se na v češtině hranou inscenaci ani nepřijedou podívat. A byly to recenze příznivé, ba nadšené, stejně jako ty v českých médiích, které nezřídka označily uvedení nové exprezidentovy hry za divadelní událost roku. A to přesto, že ta hra bohužel výborná není.

Je to tak, moc jsem chtěl ten Mařanův troufalý výkřik vyvrátit, už kvůli Havlovi samotnému, ale čím víc přemýšlím o tom, co jsem skutečně v Arše viděl, tím víc se ujišťuji, že se mi ho podaří jen zmírnit.

Zkrátka ono mediální šílenství zasáhlo i mě. Atmosféra, která se kolem Odcházení vytvořila, už jen tím složitým vyjednáváním, které divadlo se ho zmocní, kdo bude hrát tohohle a tuhle, celá tahle atmosféra i mně nějak vlila do žil pocit, že hra bude výjimečná a hlavně výjimečně dobrá.

Ano, tradiční Havlova sebeironie je příjemná a k zasmání, ať už promlouvá skrz postavy nebo sám za sebe v rozhlasové roli autora. Vůbec ironie a nadhled jsou jeho doménou.

Ano, jsou tu
absurdní gagy, které
přinášejí kouzlo
momentu, kdy vám
v hledišti nezbývá
než pokrčit rameny
a zasmát se sám
sobě, protože právě
absurdita nás
dokáže jako nic
jiného upozornit, že
člověk je tvor tak
zoufale schematický
a že všichni žijeme
v gumovém vězení
vlastních navyklých
myšlenkových
postupů, stereotypů.

Pro příklad nechybí velmi lehce čitelný odkaz na Václava Klause, sice postava Vlastíka Kleina, autora to knihy „Svoboda, demokracie, trh a já“, ve hře nástupce odcházejícího politika. I ten pobaví (byť dočasnost tohoto pobavení je zřejmá, za padesát let už to vtipné nikomu nepříjde, aspoň doufám). A naštěstí dedukce právě některých britských kritiků, že Havlovým motivem k napsání Vlastíka bylo vyřizování politických účtů, nemá v Odcházení opodstatnění. Ani

to, že jím bylo, a to je mnohem horší varianta, přilákat ke hře ještě více pozornosti. Klein má v dějovém oblouku své pevné místo, není tu samoúčelně, jen kvůli Klausovi. Přesto Havel i Odcházením dokázal, že už není jen dramatikem, ale i po odchodu z politiky na něm její výrazná stopa zůstala.

Ale pryč od všech zlých jazyků.

Ano, jsou tu absurdní gagy, které přinášejí kouzlo momentu, kdy vám v hledišti nezbývá než pokrčit rameny a zasmát se

sám sobě, protože právě absurdita nás dokáže jako nic jiného upozornit, že člověk je tvor tak zoufale schematický a že všichni žijeme v gumovém vězení vlastních navyklých myšlenkových postupů, stereotypů.

Ale proč taková není celá hra? Proč tu tyhle výše jmenované střípky působí většinou tak bezúčelně v celkovém kontextu příběhu?

Proč je i samotný děj na jevišti tak lehce odhadnutelný, proč několikrát vítězí patos

Strž

tak drtivě, až se vás v hledišti zmocňuje trapno místo pocitu „silnosti“ (viz okamžik, kdy od hlavní postavy už podruhé během hry odchází jeho družka)? A proč občas zasvítí i ten největší nepřítel umění – klišé? Například: Dcera chce po tatínkovi, aby napsal závěť, slibuje hory doly, ale nakonec u ní ani nemůže bydlet. Opravdu už jste to někde neviděli a neslyšeli? Anebo ti věčně bulvarizující novináři, kteří v každé vaší větě hledají milenkou.

A fráze sama o sobě? Velké téma Havlových děl z minulých desetiletí je tady jen tak mimochodem, odsunuta mimo jen jako vedlejší produkt politiky jako takové.

Přes to všechno je ústřední motiv, pokus o jakýsi vnitřní morální přerod hlavní postavy, politika na odchodu, vykreslen docela zdařile. Rieger v podání Jana Třísky postupně ztrácí vlastní hrdost i čest výměnou za aspoň střípek moci, které měl doteď mnohem více. To, jak se ze sympatického, trochu sebestředného staříka stává troska, je na divadelní hru dostatečně nosné.

Ale zpracování tohoto potenciálně tak dramatického oblouku je jako ostatně celé Odcházení až přehnaně konzervativní záležitostí, byť s nádechem postmoderních citací Čechova a Shakespeara. Kdeže jsou ty časy, kdy Havel do svých her vložil třeba sáhodlouhý dialog, který měl tu naopak krásnou nekonzervativní vlastnost, že se odzadu i odpředu četl stejně. A ani možná až příliš strohá a přesná Radokova režie, snad kromě létajících višní, žádnou šílenost, která by hru nějak ozvláštnila, taky nepřináší. Takže to celé místy působí jako sice vydařená, ale televizní inscenace. A ta, jak známo, emoce u diváků a divaček nevzbuzuje.

Závěrem nezbyvá než konstatovat, že kolega Mařan to s tím ha-rašením trochu přehnal, byť úroveň několika nepodařených politických narážek (jako ta o rodinném klanu, který ovládá všechny různé vládní komise) a jeho zakořeněný odpor k politice samotné ho omlouvají, ale přesto je jeden, byť hlavní, podařený motiv, pár absurdních gagů a roztomilá sebeironie na divadelní událost roku trochu málo. Rozhodně jsme čekali víc a pro výkřiky „Bravo!“ tentokrát moc důvodů není.

Zbyněk Vlasák

Václav Havel: Odcházení, divadlo Archa, režie David Radok, 2008

Ptáku, ptáku, zlatý-li jsi?

Jeden z nestorů našeho soudobého písemnictví, zkrátka, v druhé půli letošního července již pětadesátiletý romanopisec a povídkář Jaroslav Putík přišel v Torstu se svou novou knihou s poněkud tajemným až polonadpřirozeným názvem Zlatý pták. S mírnou nadsázkou budiž řečeno, že touto knihou vstoupil Putík do druhého půlstoletí (!) své literární práce: vždyť svou první prózu, beletristicky koncipovanou cestopisnou reportáž Pod egyptským půlměsícem, vydal v Mladé frontě již v roce 1957. Vyšla tehdy v edici s novorečovým pojmenováním Otázky dneška – a otázkám dneška v tom nejbytošnějším smyslu pak zůstal spisovatel věrný v celém svém nemálo košatém díle, i když nejednou klíč k přítomnosti hledal a nalézal v nepříliš vzdálené minulosti, tj. zvláště v době zrání své generace i své vlastní citové výchovy.

Sečteno a zváženo, Putík je živou pamětí současné tvorby literární: je to pamětník par excellence, pamatuje přece první nuance liberalizačních tendencí už po roce 1956. Tehdy se tento spisovatel, který má za sebou i nacistickou věznici, začal vyhraňovat jako beletrista: Zakusil reformní ideály let šedesátých, tzv. normalizační léta, jež strávil jako soupevník disentu v řadách zapovězených literátů, posléze velký třesk v roce 1989 i následující léta tolik báječná i tolik nebáječná. Ta jsou ovšem ve znamení postmoderny – a jestliže Jaroslav Putík něčím není a troufneme si předpokládat, že už tím a jím věru nebude, pak tedy autorem takřečeným postmoderním: jeho svět je zřetelně jiný, též jeho tvůrčí svět je jiný, celý Putík je jiný, jináci jsou i jeho „fikční světy“, o nichž se dnes s takovou náruživostí hovoří ve vědě literární. Jsou jinak temperované než literární všehomíry jeho generačních vrstevníků, např. Josefa Škvoreckého či o něco mladšího Ludvíka Vaculíka.

A protože je tenhle spisovatel vnímán jako tvůrce stále víc jiný a odlišný, na Putíka se leckdy a mnohdy zapomíná, i když je to autor s velice solidním renomé: zapomíná se na něj, jako by tu už s námi nebyl, nepobýval na soudobých strništích i ne-strništích literárních po boku ostatních pokolení tvorů píšících. Někdy to vede k poněkud bizarním historkám: Putík se může „pochlubit“ kupříkladu tím, že jako jediný literát podvkráté byl vyznamenán kdysi exilovou, poté postexilovou Cenou Egona Hostovského, poněvadž napodruhé komise expertů (to museli být vpravdě všemi mastmi mazaní experti!) zkrátka a dobře zapomněla, že ji tento literát už jednou získal... To je dozajista vágní minulost; z pohledu současnosti ale Putík píše dál a vydává v přijatelných časových intervalech jednu kni-

hu za druhou – včetně nejnovějšího Zlatého ptáka.

Co je však snad opravdu důležité: od konce šedesátých let si Putík vyzískal pověst psychologického romanopisce, vracejícího se v reflexivních reminiscencích zvláště ke společenské problematice poválečných desetiletí – a tato románová éra vyklenula u Putíka v úctyhodnou řádku šesti až sedmi románových titulů. A proč šesti až sedmi? To z důvodu toho, že generační próza Proměny mladého muže (z roku 1993) nepředstavuje nic jiného než podstatně přepracovanou verzi staršího autorova románu Červené jahody, šířeného v samizdatu rokem 1975 počínaje (připomeňme, že šlo tehdy o jubilejní, padesátý svazek kultovní Edice Petlice). Lze však konstatovat, že skutečně jde o dvě značně odlišné varianty jednoho románového příběhu a že umělci můžeme přiznat autorství sedmi románových vyprávění. Jiní píší mnohem víc – a i hůř.

Toto románové období Putíkovo se ale na začátku let devadesátých víceméně uzavírá, po vydání malého románu, možná dokonce spíše komorní novely Plyšový pes v roce 1996 dává Putík velkým výpravným celkům vale: koneckonců autor v té době překročil sedmdesátku. A věnuje se tomu, k čemu se přiklonil již kolem roku 1968, tváří v tvář zákazu publikování: psaní deníkových záznamů, případně causerií, sentencí, mikropříběhů, výpisků z četby a tak dál, tedy textů psaných v první fázi nepochybně toliko pro domo sua, poté však určených či určených pro knižní publikaci. Tato „deníková“ linie Putíkova díla počíná již knihou deníkových záznamů Odchod ze Zámku (zápisky z let 1968–1969, vydané s převelikým zpožděním, teprve v roce 1998) – a takovou knihou beletristických deníkových záznamů novějšího data je také nynější spisovatelův Zlatý pták.

Bylo by ovšem nemálo zajímavé číst Zlatého ptáka, knihu sentencí a miniatur, poněkud jinýma očima, než jak asi bude běžné. Nyní se do ní začítáme ať již v předklá-

daném pořadí, anebo porůznu, zcela na přeskáčku, jako do textů, kterými se ex-romanopisec Jaroslav Putík tak či onak i nějak vyrovnává se světem, resp. se všemi světy, které přicházejí v úvahu, neboli i se svým vlastním člověčím světem, se světem vůkol nás, se svým světem literárním stejně jako s úplnou množinou jiných a druhých literárních světů. To všechno sice akceptujeme jako určitý moudrý dovětek k jeho románovému cyklu, co kdybychom se ale do četby autorových aforismů a sentencí pohroužili jako do něčeho naprosto neznámého?

To ale znamená i do něčeho vskutku samostatného, původního, nijak nesouvisejícího a kupříkladu i zcela nesouměřitelného s někdejšími Putíkovými romány? Vždyť je zvláště čtenářští novicové, kterým se může Zlatý pták dostat do ruky, třeba vůbec neznají anebo je znají jen z jakéhosi podivného a deformujícího doslechu! Co kdybychom totiž zkusili Zlatého ptáka interpretovat nikoli jako autorovu možná labutí píseň, ale jako knihu všestranně živou a podnětnou, jako zápisky moudrého a zkušeného tvůrce, anebo i jako určitý návod, jak žít v tomto světě a žít s tímto světem, máje ovšem pořádné literární vědomosti i vlohy k dispozici?

Pomineme-li několik autorových slov úvodem, v němž se s patřičnou a rozumnou skepsí dovolává i slov klasikových, nechť nepláceme nad pošetilostí stáří, „neboť ona v tom věku / jaksi jest i cti“, je zřejmé, že kýžený a žádoucí klíč k interpretaci své knihy, uvěříme aspoň na chvíli, že opravdu půjde o jedinou a správnou možnou interpretaci, vložil či vtiskl hned do prvního z mnoha minipříběhů Zlatého ptáka. Nazývá se na první pohled poněkud záhadně P. A. mluví se tady o jistém P. A., o umělci, který se považoval za kavárenského povaleče a psal znamenité minipovídky. Žádný velký rébus to není, Jaroslav Putík tu skládá hold slavným Minutovým románům modernistického Vídeňáka Petera Altenberga, i když vzápětí přiznává, že si žádnou z těchto „minutových“ povídek nepamatuje.

Proč by ale také měl? Proč by si zrovna on, Putík Jaroslav, měl hrát na vševědoucího? Vždyť podle jeho mínění Altenbergovy povídky či minipovídky „připomínají ohňostroj, který rozsvítí černou oblohu a vzápětí zhasne, protože splnil svou úlohu, strávil sám sebe svým žářem a nezbylo nic, dokonce ani hrstka popela“. Tahle charakteristika platí nebo může být plným právem vztažena i na autorova Zlatého ptáka: jeho aforistické zápisky chtějí být právě takovým ohňostrojem, vše prozařujícím a vzápětí ze všeho mizějícím. Ale také třeba i klasickým „určujícím setkáním“. Takovým, jakým bývá, dojde-li k němu vůbec, jedinkrát za život, i zjevení zlatého ptáka...

Jde však v případě Putíkova Zlatého ptáka skutečně o nějaké nové, pražské či české „minutové romány“? Tam, kde má text podobu určité minipovídky nebo povídkové miniatury, pak snad a tam snad ano, v mnoha jiných případech, zvláště tam, kde jde o hutné zápisky či ještě hutnější záznamy, obsahující spíše vidinu možného příběhu než jeho nedokončené rozvinutí ve zkratce, nuže všude tam můžeme možná mluvit o jakýchsi „vteřinových románech“ sui generis, někdy zase o půlminutových románech, případně o třicetvřeminutových románech, jak se komu líbí a každému podle gusta. Jeden oddíl pojmenuje Putík jako „střípky“, jiný oddíl zase jako „aforismy“, a ne že by mezi oběma oddíly nebyl určitý rozdíl, také však záhy při jejich porovnání nalezneme i nemálo shod, jako kdyby šlo v prvním případě o střípky aforismů – anebo v případě druhém o aforistické střípky.

A v čem spočívají případné rozdíly, případně existují tu vůbec určité rozdíly, jde-li v Putíkově knížce o skoro identický rub a líc daného autorova žánrového naturelu? Ve Střípcích se říká, že „jde pořád o jedno: zachytit, co nám mizí před očima, vlastně umrtvit čas“. V Aforismech zase čteme, že „některé pravdy jsou příliš strašné, budme rádi, že zůstávají zamlčeny“. Žádné strašné pravdy se však pravděpodobně nad Zlatým

ptákem vesměs nedají vyslovit ni vyřknout, budeme je tudíž asi muset bez mrknutí oka přijmout a zároveň zamlčet – a vrátit se raději k citovaným „střípkům“: stejně jako k mnoha jiným pisatelům aforismů, sentencí, maxim či vícevteřinových příběhů.

Také Jaroslavu Putíkovi jde v této knize především o to, aby prostřednictvím svých střípků či miniatur zachytil čas, svým způsobem umrtvil čas, vskutku však především zvětčil alespoň na minutu, vteřinu či na zlomek sekundy to, co je pomíjivé jako prozrazené a sdělené strašné pravdy a nehynoucí jako zamlčené strašné pravdy – a co prý jediné ze všeho zůstane? Toliko ironický škleb, nic jiného, v budoucnosti se nám prý budou pouze smát, pořád jediné smát, protože, jak se tu Putík dovolává Holana, ironie je silnější než náš osud či naše osudy. O tom je již rozhodnuto, je o tom rozhodnuto jednou provždy, takže nezbývá než se zaměřit na sepisování maxim, aforismů a sentencí. Poněvadž ze všeho zde řečeného vyplývá, jednou mezi řádky, podruhé nad řádky, že každý aforismus nebo „střípek“ je takovým vteřinovým románem dnešní doby!

Potom se ale nad každým vteřinovým příběhem dá tuze hloubat, zda jde pouze o ironický glosář en miniature, anebo má i nějaký vyšší význam, zda vypovídá víc nebo méně o spisovatelově myšlení. Napiše-li, že noviny a časopisy tisknou fejetony Jáchyma Topola jen ze zlomyslnosti, zračí se v tom zřetelný krapet generační zlomyslnosti ze strany Putíkovy. Prý víru v konečné vítězství spravedlnosti v osmdesáti ztratil – leč to není nic zvlášť tragického, to znamená nejméně šedesát let života okrášleného ideály a iluzemi, vírou a nadějí... Má ovšem pravdu, že pandemie blbosti je horší než pandemie ptačích chřipek. Vadí mu, že se do české kotliny dere americká armáda – vadilo mu to také v roce 1945, nebo by raději i do Plzně viděl se drát armádu Rudou? Často se vrací ke svým zážitkům vězně nacistů a říká, že „Churchill, Stalin a Roosevelt mají nesmrtelnou zásluhu o to, že prosadili odsun Němců ze střední Evropy“. Spisovatel se asi příliš málo toulal naším doposud zplundrovaným západním pohraničím a právě tak zapomněl, že Hitler měl ještě skvělejší nápad: prosadit odsun Čechů na Sibiř nebo do Kazachstánu – i s Putíkem. Ten by se tam možná skamarádil třeba s volžskými Němci, které tam moudrý Stalin odsunul zavčas – nebo s Čečenci.

Rekapitulujeme vše řečené ještě jednou ukázkou z Putíkových aforismů, jednou za všechny ostatní: „Pravda je to, co ani sami sobě nepřiznáme.“ A pokud přesto v závěru knížky autor přizná, že mu prý byla prokázána jakási zvláštní milost, neboť na lesní cestě spatřil zlatého ptáka, a že se tedy stal zázrak, je to ještě pravda? Kdo ví, možná je to jen další trauma v traumatickém mozku „podivných tvorů na modré planetě“.

Vladimír Novotný

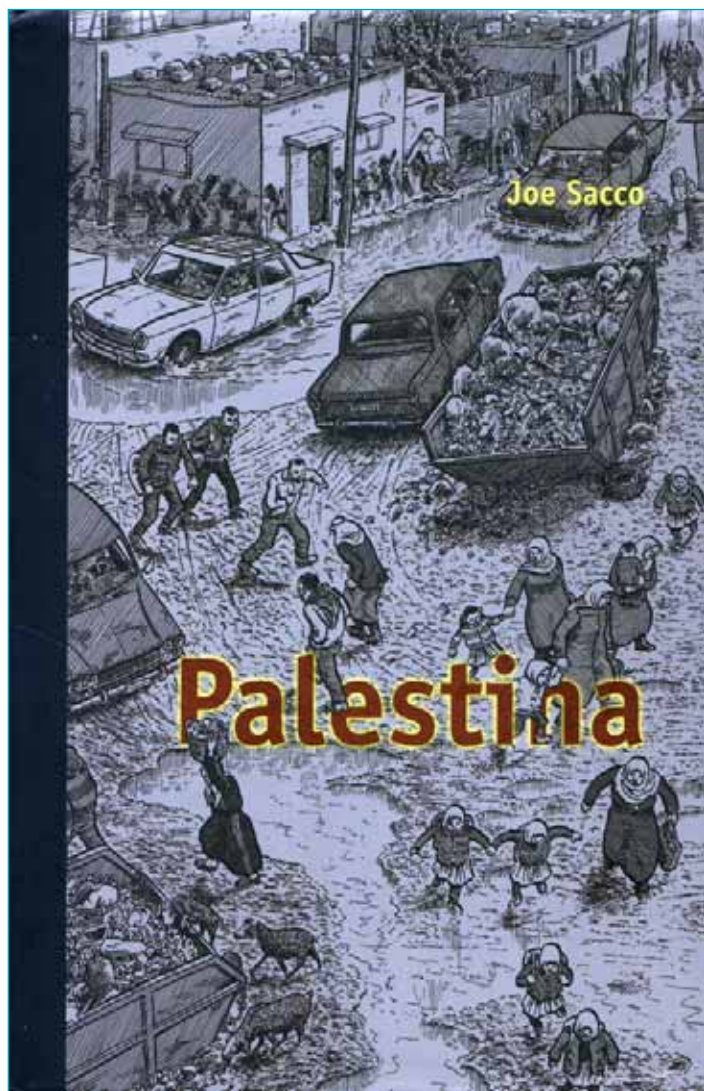
Jaroslav Putík: Zlatý pták (Torst, 2008)

Blízký východ v textu a obrazu

Listujete komiksem s překreslenými reportážními fotografiemi, které spojují „přilípnuté“ popisky podobné padajícím listům. Ty putují stránkou nepravidelně jako komentáře, které autora napadají při prohlížení zachycených snímků. Co je k vidění? Nuzné pokoje, kde se mačká skupinka zoufalých, a přesto angažovaných Arabů. Bahno, chatrné přístřešky, mrtvé krysy, přečpané kontejnery, záplavy. Taxíky, zácpy na silnicích kvůli izraelským kontrolám aut, protiizraelské nápisy na zdech, arabské trhy. Zákaz vycházení, buzerování ze strany Izraelců, kluci házející kameny po vojácích. A taky přeslazený čaj či stoly s jídlem k uctění zvědavého cizince...

Jedním z důvodů, proč Sacco vyrazil do Palestiny, byl text Palestinská otázka od literárního teoretika, kulturologa a obhájce Palestiny Edwarda Saida, profesora Kolumbijské univerzity. Ten také Saccovi nakonec knihu opatřil předmluvou. Vysoké se tu hezky protulo s nízkým. Palestina sestává ze sebraných, původně samostatných dílů. V originálu vyšla dříve než Bezpečná zóna Goražde, u nás tomu bylo naopak. Ty, kdo četli nejdříve Bezpečnou zónu Goražde, autor asi zarazí ironií a jízlivostí, a to nejen vůči USA, ale i k palestinským obětem. Joe Sacco, komiksový obhájce „uražených a ponížených“, v autorském albu Palestina přichází s postřehy z jednotlivých částí Izraelci okupovaného palestinského území: z Jeruzaléma, Hebronu, Ramalláhu, Nábulusu, Džanínu a z utečeneckých táborů Nuejsrát a Džabálja v pásnu Gazy. Setkává se tu s místními a hovoří s nimi o jejich otřesných zážitcích z vězení Ansár III. Věnuje se i marginálním oblastem marginalizovaného národa a státu: tělesně postiženým a také feministické otázce, v západních médiích zjednodušené na to, jestli šátky ano, či ne. Stylizovaná postavička reportéra s fotoaparátem je hlavním hrdinou. Autorovo alter ego však vystupuje spíše jako „Anti-Superman“ či „Anti-Tintin“. Sacco má tendenci sám sebe ironizovat, líčit se jako „připosraného“ zhýčkaného západáka, který jen těží z neštěstí místních, aby mohl vydělat balík na originálním komiksu.

Na úvod knihy její autor předesílá, že pohled na izraelsko-palestinský konflikt měl formovaný ameri-

kým „focus of view“. Američtí Židé, jak tvrdí Sacco, mají v USA obsazená nejvyšší místa a dokážou zařídit určitou filtraci zpráv, které se dostávají do médií, a tím k veřejnosti. Takže Izraelci jsou zde líčeni jako ti hodní, Palestinci jsou zlí. Celý komiks se pak natruc věnuje pohledu z druhé strany. Na konci se ale Sacco setkává se dvěma sympatickými Izraelkami, které trochu toho bushismu vrací do hry. Úplné finále je pak esejem v komiksu, kde jsou oba přístupy konfrontovány. Vše shrnuje jeden stařec, podle něhož nejsou mír ani jakákoli dohoda možné: Palestinci budou vždy chtít své území zpět a Izraelci nikdy neustoupí. Nasvědčuje tomu i to, že palestinsko-izraelský konflikt trvá už tak dlouho, že nepomohly mírové rozhovory ani to, že Palestina je názorově rozdrobená: kromě těch, kteří usilují o mír (fakticky ale legalizaci izraelského záboru), zde existují více či méně extremistické frakce, které se vzájemně neshodnou. Tak to je mi pěkný happy end...

Jaroslav Balvín

Joe Sacco, Palestina. BB art, Praha 2007

Kachničky (Mikrorecenze na mikropovídky Ondřeje Tučka)

Jedním ze znaků moderní doby je mimo jiné také to, že věci ztrácejí svůj kontext, jsou stále dokola vytrhávány z času a prostoru a plují jen tak ve vzduchu-prázdně. A platí to i o umění. Třeba v hudbě. Mp3 přehrávače plníme různými písničkami od různých interpretů, z různých alb a nejlépe ještě zapneme funkci shuffle a posloucháme je v náhodném pořadí. Sami se tak připravujeme o jejich jeden celý rozměr, o kontext.

A zrovna v případě sbírky mikropovědek Ondřeje Tučka Kachnička by byl tenhle přístup velmi ochuzující. Jeho kratoučké texty jsou samy o sobě „jen“ anekdotami, postřehy, výkřiky. Teprve když se poskládají k sobě, prozrazují originální, svěží a veskrze sympatický pohled na svět s nádechy ironie, absurdna i jemné poezie, který si stojí za to aspoň občas vypůjčit.

Lenka Kapsová přirovnává v doslovu Tučka k Roaldovi Dahlovi a Woodymu Allenovi. Je to samozřejmě poměrně odvážné (jako ostatně doslovy bývají). Jeho mikropovídky nemají tak ostře překvapivou pointu jako Dahlovy povídky, ani tak ironicko-filozofický nadhled jako (některé) Allenovy filmy, přesto jim nelze upřít, že se o obojí pokoušejí. A ještě jedno lze přičíst k dobru téhle Tučkovy prvotiny. Smysl pro detail, umění ho objevit, v ruce obrátit a podívat se na něj z druhé, neobvyklé strany a pak ji přesně, výstižně a hlavně bez zbytečných krajek (což je to nejtěžší) předat čtenáři.

Ano, skoro všichni už dnes máme mp3 přehrávače a úplně všichni žijeme v téhle zrychlené době, ale přistupovat takto „moderním“ způsobem třeba ke Kachničkám by byla velká škoda. Tučkovou nadějí je, že vývoj ještě nepokročil do nejzazšího bodu. Ještě nikoho nenapadlo vystavovat z Mony Lisy jen její úsměv.

Zbyněk Vlasák

Ondřej Tuček: Kachnička, nakladatelství Dobrý Důvod, 2008

JITŘENA¹

Běda, až horstvo – dosud v čase Země –
začne zvětrávat v čase člověka.
Až mi v hrudi začne sopka otékat,
prožere se ze mne, z hostitele,
a skřípne svitem – Venuše odvěká...

¹ Dávná inspirace z Milešovky.

Roman Szpuk

– 20 básní z rukopisné sbírky „Silentio pro smíšený sbor“

Foto Skupina XXVI

KLÍČNÍK MÍST PUSTÝCH²

Kdo cinká klíči, už se přerek',
že je pánem střeženého prostoru.
Však tichý tichému jen přidržuje dveře,
halí hlubiny – jak stál by na voru,
když soudy vpáleny jsou do vln na jezeře...

PLASZÓW³

Zatímco Schindler pije s Amonem Goethem,
židovská dívka nahá na sněhu vychladne.
Její bílé tělo je tak půvabné...
měl jsem se jí narodit, být létem?
Však dodnes pije, pije Schindler s Amonem Goethem.

² Muž s cinkajícími klíči přešel kolem mne v chrámu svatého Jakuba v Kutné Hoře dne 5. 4. 1999.

³ Schindlerovým činem jsem nebyl inspirován na základě Spielbergova filmu. Americké filmy nesleduji. Viděl jsem před časem dokumentární film o Emilii Schindlerové, ze kterého jsem se dověděl o Amonu Goethovi, dozorcí lágru Plaszów.

POKOUTNÍK⁴

Co všechno hlídá pavouk v kadibudce –
žluťáka jak suchou růži ze svatby,
klíšťky škvora omotané v hrudce,
paprsek, jenž svádí sukem
Andersena do pastí.

⁴ Báseň ze srpna 2003. Pokoutník černošedý – *tegenaria atrica* – mne zaujal na latríně v Albrechtci u Nového Dvora, kam jsme občas jezdili do vypůjčené maringotky. Andersen – v jeho pohádce „Ropucha“ se žába snaží vylézt ze studny vzhůru k domnělému Měsíci.

ČERVENÉ STŘEVÍČKY⁶

Červené střevíčky zůstaly na víku popelnice,
rozšlápnuté ovoce – vyzuté pecky, zmizel
můří potěr ze sádky dcery Jezábel.
Ona však i ve smrti myje
přední skla pod benzínovým čerpadlem.

⁶ Neznámé dívky, která nám za Pískem myla přední sklo u benzinového čerpadla 17. 8. 2003.

STÍNOHRA

Na hřbitovní stěně
stíny akátů se mihotají jemně,
vlasy dětí odcházejících.
V inkubátoru bojuje novorozeneček,
u hlavy hračku, obětinu za rodičovský hřích.

HOMMAGE – EMILY DICKINSONOVÁ⁷

Sněhem po smrkové větvi... v ní,
trati pro slalomáře,
vyšívá šat snáře
měsíc zpozdlý:
předjezdčyně v bílém – Emily.

KRUTÁ PLACHETNICE⁵

Vločka se potápí do trnového keře,
loď, jež se o větvičky snadno rozhoupá.
Trny ženu na palubě ku potěše zvěře
trhají. Bělí pochodně keř čeřen,
šílenec u kormidla sleduje sněžného kohouta.

⁵ Pavlu Mackovi, chlapci, který spáchal sebevraždu na břehu Volyňky u Šumavěny, autorovi básně o bílých lodích klesajících ke dnu moře, s nimiž i on musí ztroskotat.

NOČNÍ HLASY⁸

Slyš, nese se štěkot přes lesy
jak z předalekých temnic.
Na dosah duchem, tělesní
cvrčkové, sluncem dosud rozrušení,
chvějí se v travinách svým monotónním zněním.

⁷ Básniřka Emily Dickinsonová, „bílá amherstská paní“, se po nešťastné lásce oblékala do bílého a nevycházela z domu.

⁸ Na Churáňově v noci 14. 9. 1999, teplo takřka ještě letní, dlouho do rána hudba cvrčků a strašidelný štěkot psa.

ILUMINACE⁹

Svolali jsme větry ze čtyř stran. Tři se ohlédly,
jižní dýchá v jehličí – hladovějící pardál varhan.
Blyskotem ryb jsme k noci zvoleni,
lesem horký sykot – až za lesy poslední,
kde pole zkrápí potem svatá Hildegarda.

⁹ Na iluminaci „Sv. Hildegarda z Bingenu a roční období“ z roku 1240. V noci z 10. na 11. 6. 2000, strávené se synem Danem na vrcholu Boubínu.

ZAHLEDĚNÁ¹²

V kostele piluješ si nehty. Soustředíš se –
tvář Golgata a oko mráz.
Pak vzhledneš na obraz
s nahým Kristem,
na ránu v boku – pro ten nehet – v žebrech brázd.

¹² Neznámé dámě z rané vzpomínky Helenky. Zaznamenala si o ní: „Žena si v kostele piluje nehty.“

VLCI¹⁰

Jako vlk, jenž prohrál v půtce předešlé
a na záda si lehl na znamení poddanosti,
můj rozum mumlá, by byl ušetřen,
když kromě tebe nechci nic, vždyť mám své kosti,
a s tebou – bude mi chybět vše.

RYŠAVÝ KNĚZ¹¹

Il prete rosso,
šmíruju cellistku bosou:
mandorla hrdá mezi stehny se mi odhalí.
Usíná. Prstýnek podhlavník,
pravá ruka natažena vzhůru jak nebeská osa.

Foto Skupina XXVI

¹⁰ Pro Lidušku.

¹¹ Pro Helenku. – Na cellové koncerty Antonia Vivaldiho (il prete rosso), jenž vedl orchestr benátského sirotčince Ospedale della Pietà, kde se učily hudbě osiřelé dívky a nemanželské dcery. Když jsem v mládí toužil po dívce, představoval jsem si, jak jsem na místě A. Vivaldiho neustále zamilován. – Mandorla je svatozář ve tvaru mandle kolem celé postavy (v náboženském výtvarném díle); obraz Madony, jak ji viděli vizionáři v Medžugorje, se podobá vulvě na výšku.

POSLEDNÍ DVĚ DĚTI¹³

Na bouřkovém okraji
ze sakur strhává chorovod květy.
Ze zavalenin mračen zní stále slaběji tvé volání.
Kolotoče zatahují, poslední dvě děti
se ještě na ještěrech houpají.

¹³ Psáno 1. 5. 2004 v Teplicích cestou do Prosetic.

ZE STROMU NA STROM

přeletují ptáci – z mozku na mozek –
volně jak vítr: Ježíš narozen!
Nemoci, vášně se z nich vyklubají,
na okraji
plave mastné oko měsíce.

¹⁵ Hrabické louky, soumrak 25. 12. 2004. Dlouhý telefonát s Liduškou.

KOUZELNÍK BOUŘE

Šatník krajina se zřítíl naznak,
klobouky, baloňáky, vrány v kapsách,
šála řeky zauzlovaná. Povrzává v bouři pant.
Kouzelník probodává šatník meči: Ráz! Dva!
Jsem tam figurant.

POKLIČKY PRO OLDÍKA

Pokličku roztoč na linu,
vhoď do ní skleněнку, ať pohled
rotuje podél,
ať vymrští se oko – la lune en blue –
vše nadbytečné minout tu.

RUMEJŠÍ¹⁴

Taje strach – tak rumejší mé nashle-
danou. Šupinaté topoly se ohýbají ve větru.
Vlak otvírá svah, nůž jede máslem,
puchýř záře pod lesem se nehalasně
přelévá. Nad mraky se vyboulily barvy: z pověr trůn.

JEDINÝM STISKEM¹⁶

Dostihl mě ohyzdný,
ještě nedospělý Ábel:
mládě má zardousit mládě.
Oba se učíme omyly –
já i on jsme vychrtlí, zděšení cizím pachem.

NEMODLENCI

Plápolá dres paličského družstva: móresy
naháčů s kaditelnici, co skrývají se po lesích.
Nemodlí se, jen se kmeny se plazí, hrozí
bratrům skalpely rosy,
třpytí se ve větru, krutě rozverní.

¹⁴ Rumejší – drobně prší.

¹⁶ Dokončeno na Churáňově 19. až 21. 12. 2007 – kterak člověk od narození překáží, ať je jakýkoliv.

Mediální (po)věstník

Z druhého mediálního břehu

„Někdo nám zapálil auto. Budem ve zprávách na Nově, koukejte se!“ přišlo mi jednou na mejl od známého. Být v televizních zprávách, a ještě ke všemu na Nově, no to už je teda něco. Koláče sledovanosti pana kdysi-ředitele pečlivě vmasírované každou neděli do našich kebulék nám všem po přečtení mejlu tak okamžitě načrtly, kolik milionů diváků uvidí ohořelé torzo, a slabším náturám se z toho čísla klidně mohlo udělat mírně mdlo. „To je hrůůůza, toto... Kam se to žene? Krade se, vraždí se, tune-luje se, stávkuje se, koťátka se věší na strom a ještě musíme platit poplatky za zaražený prdy...“ Jak prarodičům a ostatním rozho-rčeným vysvětlit, že to není tak špatné? Že všichni příjemci mediálních sdělení jsou jen součástí mediální hry na schovávanou s názvem Hledej objektivitu ve zpravodajství? Že za vším mají hledat tzv. mediální rutiny, dveřníka nebo proces připomínající proces fabrikový s názvem agenda setting?

Třeba na příkladech z praxe. A třeba hned to nastolování témat (vznešeně po anglicku agenda setting): Všechno začne už u zdroje, který pustí informační chlup, ten se pokusí projít kolem hlídače brány (dveřníka) a pak už jen stoupá výš a výš v té novinářské továrně, až se při troše štěstí (spíš díky svým vlastnostem známým jako tzv. zpravodajské hodnoty) a ku radosti páně editora, že má zaplněný další bílý chlívček na stránce, přetaví do výsledné zprávy. Skoro jako šití bot, ta novinářina. Jen ta dodávka materiálu občas trochu vážne...

Pod čarou: Nikoli však, máte-li dobré zdroje. Např. takové tiskové oddělení – zlatej důl pro věčně nestíhající a vystresované novináře! „Hýčkej si svého žurnalistu a rozmaz-luj ho informačními kaviárky, lososovými rolkami a závěrečnými třešničkami v podobě novinek, trendů a zajímavostí!“ mají asi

vytesáno nade dveřmi. A někteří zásobují opravdu poctivě. Třeba takové České dráhy. Jejich tiskové oddělení je učiněný ráj pro novinářskou zem. Nejenom z pohledu kvantitativního (kde to v normálním podniku sfoukne jeden člověk, v ČD to jsou hned minimálně čtyři a čert se v tom vyznej, podle jakého klíče jsou rozdělení), ale i z pohledu kvalitativního. A to pak lze odmítnout jen velmi těžce. Třeba taková pozvánka na „nově zrekonstruované prostory na pražském hlavním nádraží, a to hlavně nové toalety a provozní prostory ČD Kurýr“ (text tiskové zprávy v původním znění). Koho k čumendě nepřesvědčil mejl, příloze s názvem „Tisková zpráva – ČD – pozvánka_nové WC na hlavním nádraží“ pak už odolat prostě nešlo. Třikrát sláva informačním zdrojům, vivat informačnímu Absurdistánu, ať žije výlet ke klozetům!

Přidej se do klubu

Věk kvartálních (síťových) médií a vůbec změna lajf-stajlu s sebou přinesly spoustu zajímavých skutečností. Tak třeba ta mega-diverzita: Roztříštěnost a možnost volby na druhé straně podmínila vznik nejrůznějších skupin a podskupin shluknutých podle stejných znaků. Paráda! Svoje programy a webové stránky tak mají milovníci rybaření lo-víci pouze v druhém meandru řek a pouze každou první neděli v měsíci, svou škatuli mají i maminy dvojčat narozených pouze na severní polokouli, ve čtvrtek a pouze od 7.00 do 12.00. A to je tak všechno, co je spojuje: Kolonka, za kterou zeje prázdno, vakuum, možná jeden velký binární otazník.

Onehdá jsem do jednoho takového „klubu“ chtělnechtě spadla i já. Stalo se to během obyčejného nákupu, resp. jeho placení; až mi naskočila husí kůže, když mi kyprá děva ve žlutém triku s cedulkou Brigádník k poslední čínské polívce přihodila do fochu s proviantem nějaký barevný magazín. Zmatená, že jsem dostala něco zadarmo, jsem ho sbalila

i s těmi polívkami a kupodivu ho nevyhodila hned u první modré plastové popelnice. Děkuji nebesům za to chvilkové osvětlení! Jinak bych se ochudila o spoustu zajímavých nápadů na výzdobu letního prostřeného stolu pomocí jahod, o bezkonkurenční grafiky popisující kuchřinkám-začátečnicím, kde na prásátku či kravičce najdou kýtu, plec, roštěnou, krkovici nebo panenku, nebo supr-čupr recepty z letních výdobytků zahrad a zahrádek. Sortiment dané prodejny vyobrazený na každé druhé stránce mozek samozřejmě vyseletoval, imunita na reklamy mi – na rozdíl od žaludku a trávení – funguje celkem dobře. A ti, kdo chtějí zjistit, jak to s nedobrovolnou „pozvánkou do klubu“ dopadlo, musí přečíst celý (Po)věstník až do konce koncovatého. Někde to tam prostě bude. Tak.

Pod čarou: Klasické magazíny by možná měly zbystřit pozornost. Žádný Billa-plátek nebo Albert-magazín sice nemůže nahradit starou dobrou Vlastu, Tinu nebo Rytmus života, rozhodně ale rozeznává poplašné majáčky. Ne že by snad zákazníci kvůli barevnému magazínu s recepty, tipy-triky a naprosto neodolatelnými fotografiemi cíleně nakupovali za víc jak 300 Kč – v tom případě totiž dostanou časopisek zdarma. Pokud ho někdo chce, tak za něj vysolí i toho búra, jak se hrdě prsí jeho cena dole na titulce. Ale měli bychom se připravit, že takových firemních časopisů, novin, newsletterů a kdoví čeho všeho ještě bude přibývat. Protože mít svůj firemní časopis se pomalu, ale jistě stává trendem, boomem, nutností. Aspoň budeme všichni vědět, kam patříme, jaká komunita je tou naší osudovou, kdo jsme a kam jdeme – to taky není k zahoezení. A filozofové nebudou mít co žrát...

Kam se hrabe Velký Bratr!

Tak to se pánům vědcům z Ústavu počítačové grafiky a multimédií z brněnské Fa-

kulty informačních technologií VUT zase něco povedlo. Vymysleli programky, které jsou schopné z videosekvencí rozpoznávat různé objekty nebo události a zaškátulkovat je podle předem nadefinovaných šablon, čímž se podle výzkumníků výrazně zvýší bezpečnost veřejnosti (Euro, č. 21/2008, str. 70). Třeba takový sebevrah v metru (... když to pražské metro je nejvděčnějším příkladem...): Plouží se po nástupišti, vlak si nechá ujet, nekopíruje běžnou trasu cestujících. Dispečer by si ho třeba nevšiml. A to je přesně ten okamžik, kdy zasáhne vyšší moc shůry – konkrétně z nejbližšího nosníku, na kterém je vševídnoucí oko kamery. To si dané individuum na základě obsáhlé databáze snímků sám vyhodnotí jako „divné“ a upozorní na něj osoby pověřené. Cílem celého projektu, podle jeho tvůrců, je rozdělit videa do několika tříd, a díky tomu umět rozpoznat člověka normálního, opilého, zraněného, postiženého nebo někoho, kdo utíká. Zjistit bude ale možné i třeba to, kde se osoba zastavila, cvakla si lístek, nebo v místech, kam se nesmí se psy, kamerový systém vyhodnotí, jestli někdo zákaz neporušil a nějakého toho pudlíka si s sebou nepřivlekl.

Pozorným čtenářům asi neuniklo, že na takové vyhodnocování bude zapotřebí dost obsáhlá databáze obličejů, míst, objektů či zvířat. Aby kamerový systém mohl rozpoznat, že to, co zachytil, je skutečně psí tlama, a nikoli kožená kabelka. A jak sci-fi pokračuje? Automobilky prý už bádají nad tím, jak díky podobným snímáckým kamerkám snížit riziko autonehod: Za jízdy budou hypnotizovány čučet na řidiče a jakmile z jeho obličeje „vyčtou“ příznaky únavy nebo zloby, zpomalí automobil. Což se podle autora článku bezva hodí i pro klimbajícího vlakvedoucího, který frčí k nástupišti, po kterém se klátí zase jeden „podvobraz boží“.

Onehdá jsem do jednoho takového „klubu“ chtěnechtě spadla i já. Stalo se to během obyčejného nákupu, resp. jeho placení; až mi naskočila husí kůže, když mi kyprá děva ve žlutém triku s cedulkou Brigádník k poslední čínské polívce přihodila do fochu s proviantem nějaký barevný magazín. Zmatená, že jsem dostala něco zadarmo, jsem ho sbalila i s těmi polívkami a kupodivu ho nevyhodila hned u první modré plastové popelnice. Děkuji nebesům za to chvilkové osvětlení!

Pod čarou: Německý Spiegel nedávno přišel s novinkou ve světě fotoaparátů, která vyřeší do té doby naprosto nevyřešitelný problém se stisknutím spouště pokaždé v ten nejméně příhodný okamžik. Adieu, zavřené oči, špulící se rty nebo mračící se obličej! Taková chytrá pidimašinka schovaná uvnitř foťáku má přednastavenou šablonu usmívajícího se ksichtu tak, že snímaného člobrdu cvakne až tehdy, pokud jeho rty a vrásky kolem očí a rtů budou odpovídat smějící se šabloně uvnitř aparátu. Jak prosté! Stačí si počkat, vše ostatní za vás udělá přístroj sám. Takové trochu R. U. R.

Čapku, Čapku, kdybys věděl... A co třeba že by někteří chytří vědátoři vymysleli prográmek, který by dovedl z nosní dírky vyčíst přicházející lenost a donutil lidi dělat svou práci tak, jak mají? Tedy pořádně? Ať už s tím hlídáním klátících se osob na nástupišti nebo při tom focení.

Instantní desatero 21. století

Mediální mlha přede mnou, mlha za mnou, ale čím bohatší společnost, tím větší náchylnost k altruismu – nezdá se? A tak se meganadnárodní korporace skoro předhánějí, která z nich bude větším mecenášem a která bude podporovat většího chudáka ucaprtaného zemědělce na ještě chudákovějším ucaprtavějším vysušeném políčku. Jedna kupuje bio kávové boby, druhá fair-trade bavlnu. A hlavně se tím nezapomene pochlubit okolnímu světu. Že by se v lidech přece jenom něco hnulo a dostali strach o Zemičku-Zemi? Taková mediální popularita se vždycky hodí a spotřebitelé mohou mít navíc vzor, jak se správně chovat. Pihou na kráse může být jen to, že daleko víc než uvědomělost nebo strach o budoucí dny a generace je to celé o módní vlně a trendu. Že by odpustky 21. století?

Jeden nejmenovaný hotelový řetězec kdesi ve vyspělé tramtárii dokonce svým hostům nabízí možnost vysadit si svůj strom. A určitě s plaketkou nebo aspoň vypáleným cejchem do kmeníčku hubeného stromčíku, kterýže donátor se to velkoryse podílel na záchraně planety. Dřevinou voní i příklad z Čech; aj Lesy České republiky se rozhodly drobet poštouchnout české kolektivní svědomí a vyjely s kampaní Desatero chování v lese. Tak trochu instantní Otčenáš pro les.

Pod čarou: Je fajn, že na inzerát Českých lesů narazí i čtenáři poněkud intelektuálnějších periodik. Je ale otázka, jestli zrovna jejich čtenáři jsou právě těmi, kdo pravidla správného chování v mechu a kapradí nejvíc potřebuje. A odhlédnuto od toho, že za mých mladých let to byli hlavně rodičové a někdy i ten děd s bábou, kdo děti učil správnému chování v lese (a nejenom tam). Že se v lese neřve, borůvky se nesbírají hřebem, protože tím akorát modrozelený keřík v lepším případě skalpujete, v horším vyrvete i s kořeny, že není příliš vhodné si tam opékat buřtu nebo že vše do lesa donesené by se z něj mělo také odnést (vyjma produktů volající přírody). Ale co: Osvěžit paměť nikomu neuškodí a Lesy mohou mít aspoň čisté svědomí.

A s tím magazínem: Nebudu lhát, i já jsem sedla na vějičku spotřebnímu průmyslu, nechala se lapit do osidel vytvořené komunity kolem supermarketu s infantilním maskotem Bertíkem a stala se její součástí. Náčrtek rozporcovaného prasátka jsem si vyškubla – jeden nikdy neví – stejně jako recept na suši a vzadu si vyluštila sudoku. A taky jsem se zařekla, že víc jak 299 Kč za nákup v tomhle obchodě rozhodně nedám.

Poetické okénko...

... ve dnech letně-prázdninových (to pro ty šťastlivce, kteří studují) či letně-pracov-

ních (to pro ty šťastlivce, kteří pracují) otvírá s očekáváním a jiskrou v oku, že konečně nastal čas hojnosti přírodních krás a zážitků. Tak nezbývá než vystrčit nos ze své ulity a nastavit tvář světu! Sebrat krosnu, kolo, tretry, rozinky a krém na opalování, ti dříve narození třeba i teleskopické hole, lecitinové bobule a kloubní výživu v prášku rozpustnou ve vodě, a vyrazit na výlet. Ideální příležitost slyšet, vidět nebo si omakat poezii, která všude kolem praská ve švech, jen ji uchopit. S rukama pod hlavou, v trávě, na cestě, s šálkem ajskofí nebo ajs-tý, doma, v cizině, sám, popolu. Tak huš-huš a hmatejme – dokud je co.

Cesta

To byl šílená noc! Buď se mi nic nezdálo, anebo sen, který možná věští ztrátu, ale možná taky ne. Dnes v noci mě kdosi beze slova vyklopil na polní cestě. V domě na kopcích se mihotalo světýlko, sotva tak velké jako hvězda. Ale já se tam bál vrátit, a tak jsem šel dál.

Potom mě probraly nárazy deště do skla. Květiny ve váze u okna. Vůně kávy, a ty ses dotkla vlasů gestem někoho, kdo byl celá léta pryč.

Ale pod stolem kousek od tvých nohou leží skrojek chleba. A ze škvíry v podlaze vylézá řádka mravenců a zase mizí zpátky. Už se neusmíváš.

Udělej mi dnes ráno radost. Zatáhni závěs a pojď si ještě lehnout. Vykašli se na to kafe. Budeme se tvářit, že jsme někde v cizině – a zamilovaní.

(CARVER, Raymond.
Ultramarín. 2001. Praha: Argo)

Kateřina Komorádová

Co nedělat na koncertě

Zajímavý zvyk prý mají v některých zahraničních koncertních sálech. Kromě tradičních zákazů kouření, pořizování záznamů a používání mobilních telefonů pořadatelé návštěvníky žádají, aby během koncertu pokud možno nekašlali.

Chvályhodný pokus, jak zajistit nerušený průběh koncertu. Poslouchá-li člověk místo libého hlavního tématu skladby v pianissimu permanentní kuckání souseda ve fortissimu, estetickou rozkoš ho to zrovna nenaplnuje. Leda tak kapénkovou infekcí.

Ovšem v koncertních sálech se nesluší ani spousta dalších věcí a i na ně je třeba upozorňovat.

Kromě kašlání je krajně nevhodné také smrkání a kýčání. Troubení a explozivní zvuky s nimi spojené narušují umělecký zážitek a lekají posluchače i dirigenta. Opakované a nepravidelné kýčání navíc může hráče mást, protože se jeho rytmus zřídka kdy shoduje s rytmem předepsaným v prováděné skladbě.

Krajně neohleduplné je nalepování žvýkaček na sedačky z jiných stran než zespoda. Poposedávání by mělo být dovoleno pouze na těch sedadlech, která nevržou. (Místa s možností vrcení během koncertu by se samozřejmě mohla prodávat draž.)

Výhradně mimo sál by se měly odehrávat veškeré manželské i mimomanželské hádky, i když v tomto případě lze snad povolit jednu výjimku. Tou jsou koncerty složené ze skladeb Wagnerových, kde kromě Wagnera zpravidla není nikoho jiného slyšet.

Vzhledem k nedostatku světla není také vhodné při koncertech vyplňovat daňové

příznání nebo psát romány. Kratší básně povolit lze.

Velmi neslušné je na koncertě žehlit. Žehlicí prkno zabírá v koncertní síni mnoho místa a moderní napařovací žehličky

hlasitě syčí. Výjimečně by bylo možné je povolit, je-li na programu Satieho Paráda, kde se hraje na parní stroj, nebo Honeggerův Pacifik 231 zachycující jízdu parního vlaku.

Za společensky nepřipustné lze v koncertních sálech dále považovat provádění chemických pokusů s trinitrotoluenem, sušení sena, skákání o tyči nebo kritizování Václava Havla. Návštěvníci by měli být schopni se ovládnout a nežádat v nastalé tmě manželek a manželů bližních svých. Na paměti je třeba mít i to, že se v koncertní síni nesmějí opravovat automobily a ke klepání kobereců by mělo docházet jen v krajních případech a řadách. V neposlední řadě působí při koncertech rušivě řezání dříví cirkulárkou, a to i při Wagnerovi.

Explicitně by se mělo na začátku večera uvádět i to, že je zakázáno při koncertě provozovat sex se zvířaty, nezletilými a nezletilými zvířaty, rozvracet republiku nebo používat střelnou zbraň.

Že je to přehnané? Není. Jen důslednou osvětou se lze vyhnout podobným společenským faux pas, jaké je například zachyceno ve filmu Pytlákova schovanka. Při operním představení tam pan hrabě neudržel svou loveckou vášeň a několikrát vystřelil na hejno holubic rozlétnuvších se z jeviště. Situaci musel zachraňovat jeden ze zaměstnanců divadla, který promptně vstoupil do hraběcí lože a uštědřil aristokratickému neotesanci tvrdý společenský políček: „Promiňte pane, ale tady se nesmí střílet. Pušku je nutno odložit v šatně.“

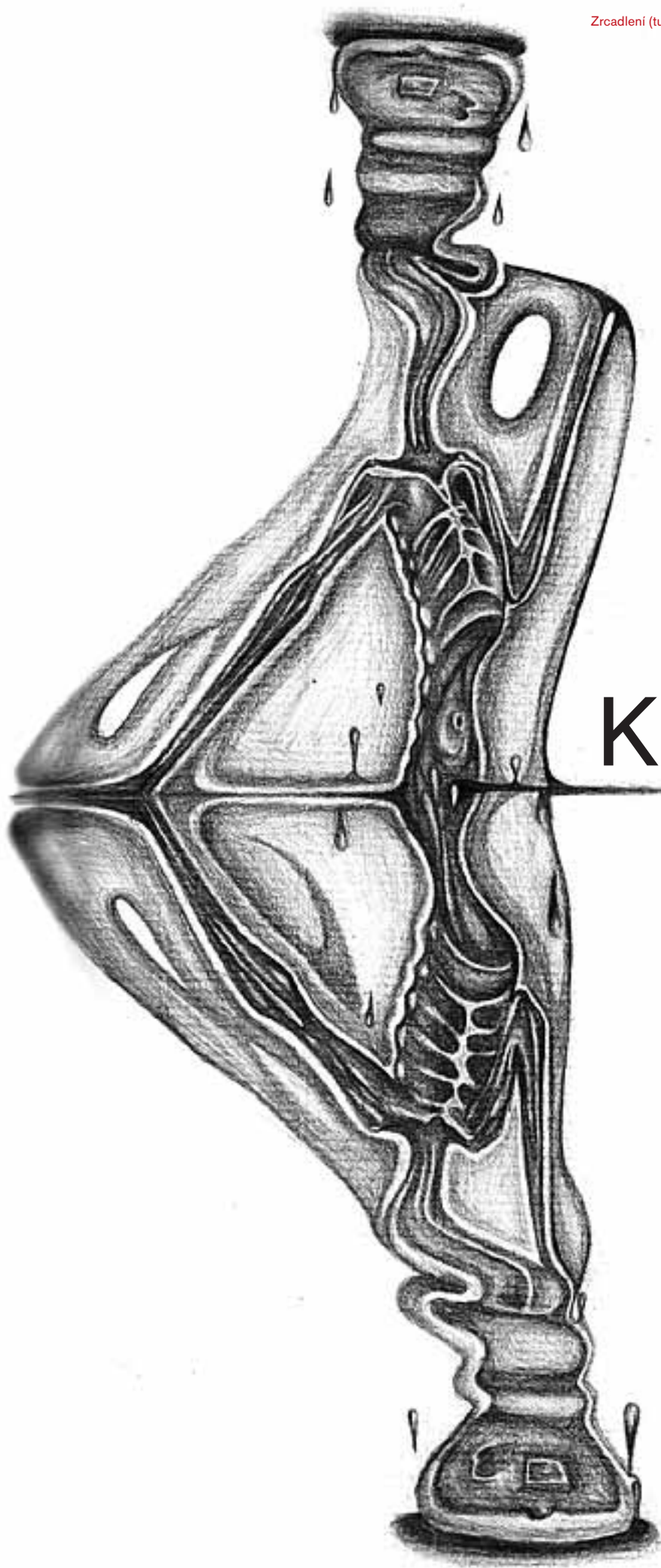
Honzy Hanzla

Sex!

Vraždy!

Plyšáci!

Podobrazník...

Kateřina

Příští měsíc jí bude rovných dvacet, ale podle její

tvorby by jí člověk hádal daleko víc. Možná

proto, že v Kateřině Hříbalové (1. 7.

1988, Beroun) skutečně je daleko

víc, než by se mohlo na první

pohled zdát. Možná měla tak trochu

šťěstí na lidi: Nadání kreslit v ní

podporovala babička –

výtvarnice. Na to

v berounské

ZUŠ navázal

tamní malíř

a tak trochu

surrealista Jiří

Kreissl a na střední

škole (Pedagogické lyceum

se zaměřením na výtvarnou výchovu)

pak akademický malíř Viktor Žabinský, pod

jehož vedením loni odmaturovala. V současné

době si zdokonaluje angličtinu na pražské jazykovce,

protože podle svých slov „tento jazyk je pro obor, kterému

se chci věnovat, nutný“. A možná, že se s ní

ještě setkáme.

Hříbalová kresby a akvarely

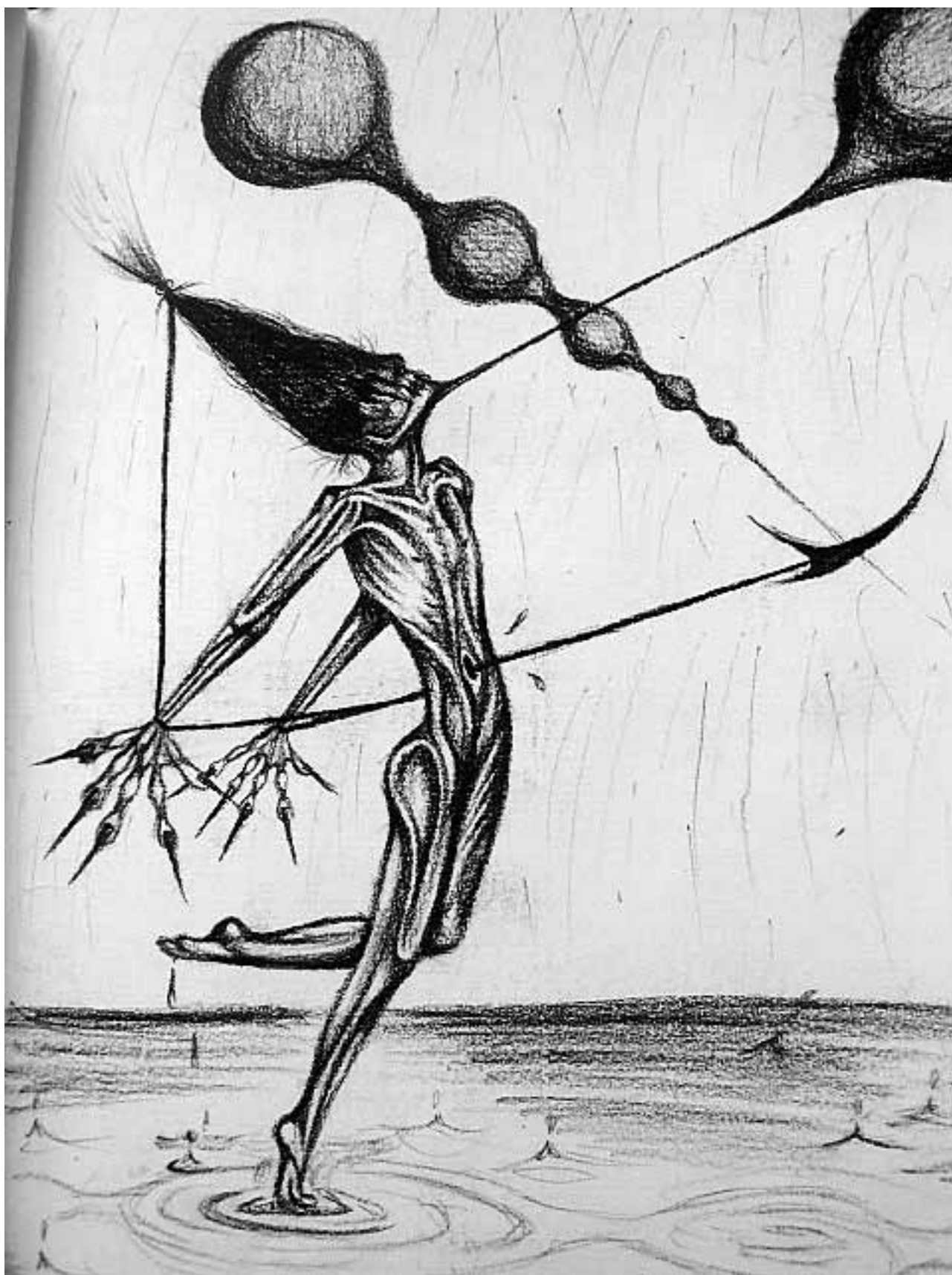

Bez názvu (uhel)

Bez názvu (uhel)

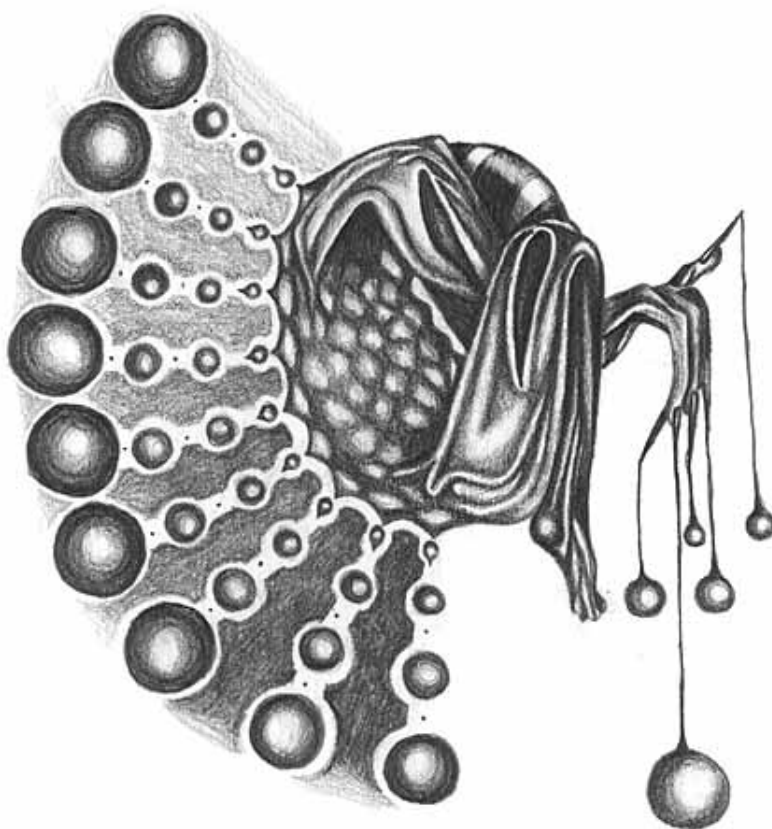

Mandala (akvarel)

Kulička (tužka)

X-05

Živá Smrt 1 (tužka)

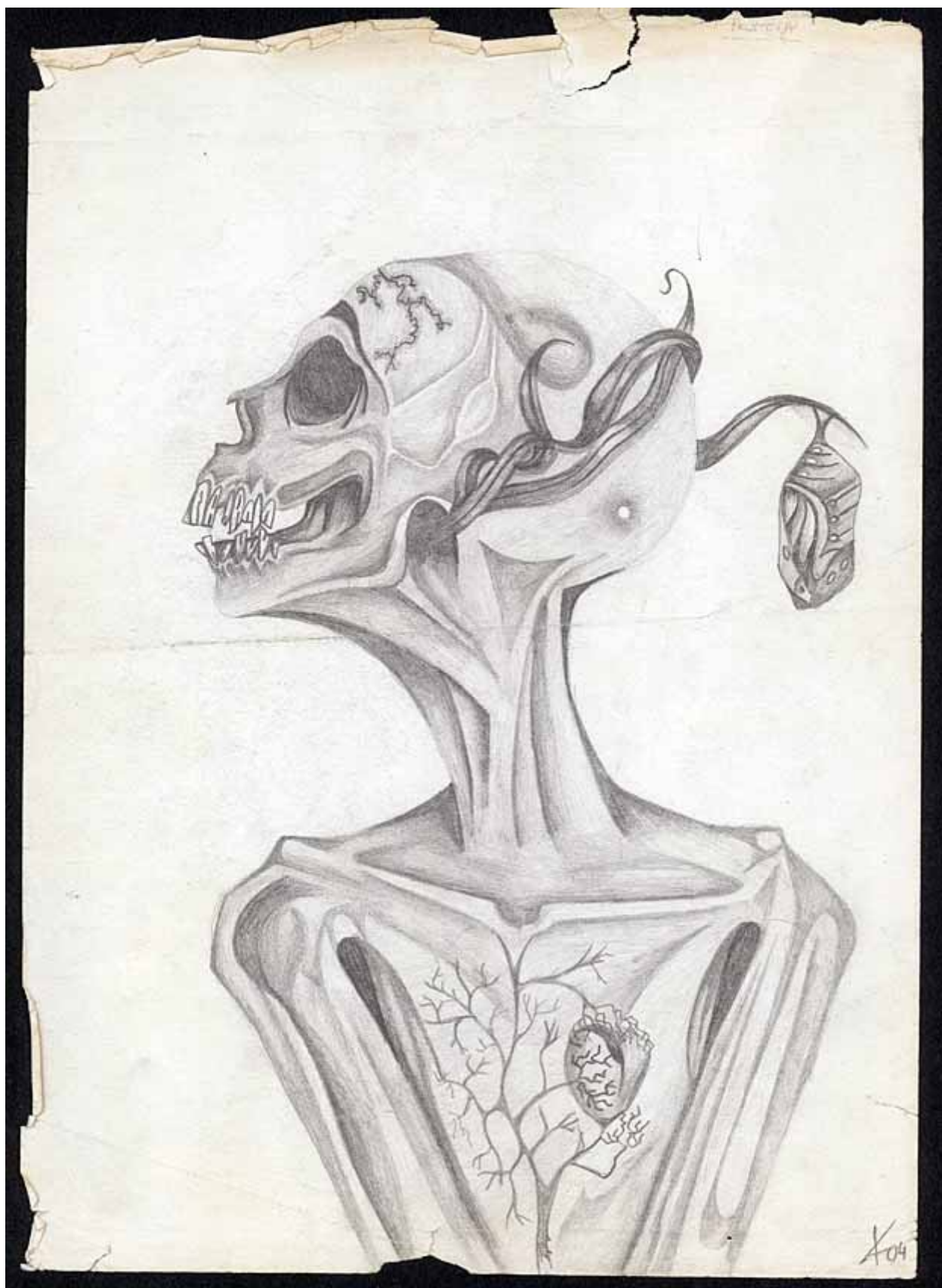

Živá Smrt 3 (tužka)

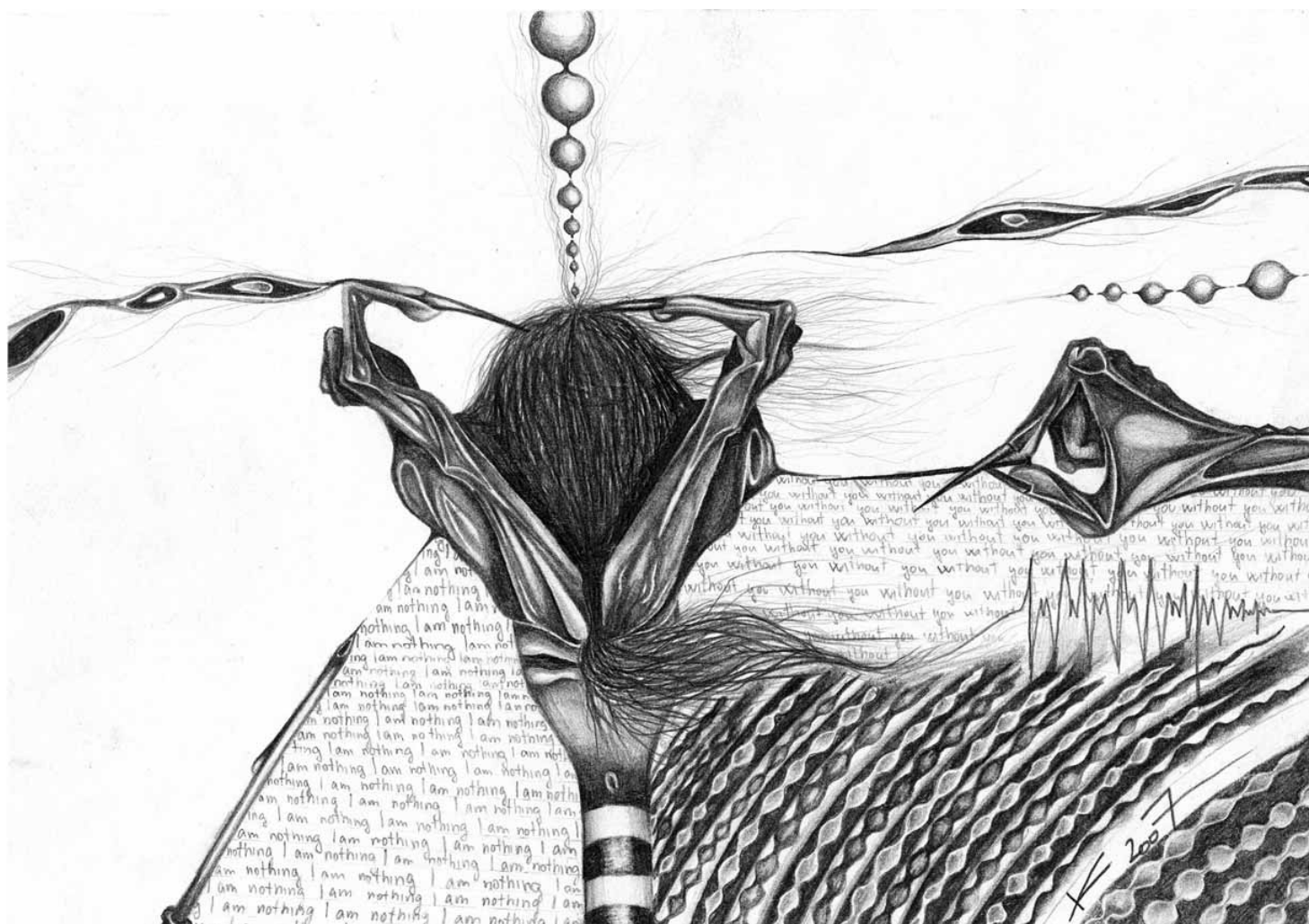

Živá Smrt 2 (tužka)

Without YOU (tužka)

Sylvie (akvarel)

Tasemnice (akvarel)

V křoví (vodovky)

Napnelismus (akvarel)

Krokodýl (akvarel)

Mladý lev (vodovky)

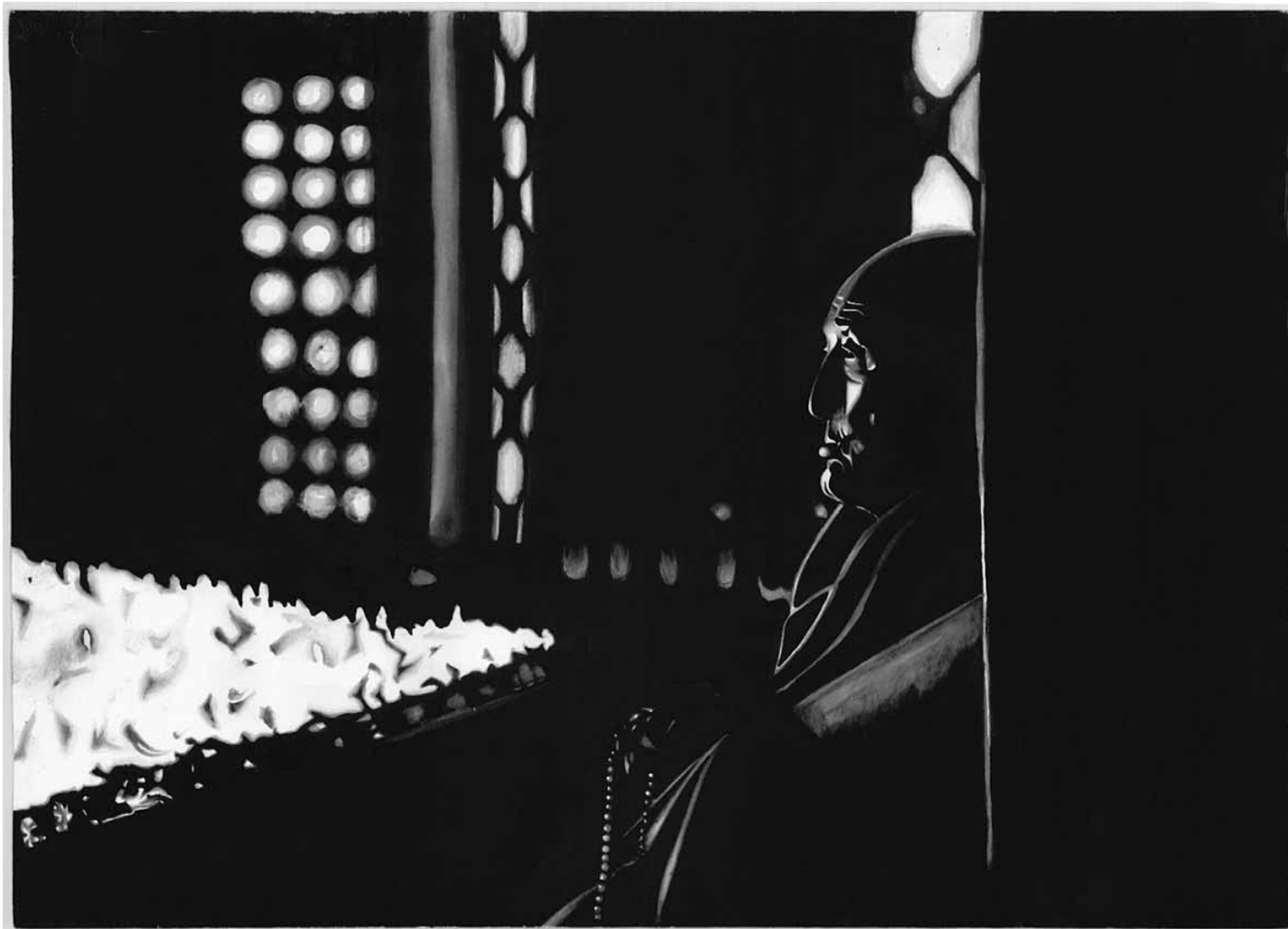

Chamneleon (linorit)

Mnich-černá (vodovka na bílém papíře)

**V příštím čísle (vychází 1. srpna 2008)
najdete:**

Severočeský speciál

Ozvěny z Karlových Varů

a obrazy Lukáše Weishäupla

Na shledanou příště!
Ne za pomeňte!